БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЭ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 195 (8415) | 1957 оной августын 18, Воскресенье | Сэн 20 мүнгэн

Дайшалхы зорилго

Хүдөө ажахын продуктнуудые хэзээ хэзээнэйхиһээ элбэгээр үйлэдбэрилжэ, хүн зоной эрилтые хүсэд дүүрэн хангаха гэһэн КПСС-эй түүхэтэ XX съездын тодорхой шиидхэбэрие бодото дээрэнь бэелүүлэн, нилээд ехэ юумэн хэгдэжэ байнхай. Энээнтэй дашарамдуулан, мал ажалһаа абтадаг ашаг шэмын хүн бүхэндэ хүртэсынь талаар Америкын Холбоото Штадуудые ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ зорилго табигдаад, бүхы орон доторнай социалистическэ мүрысөөн үргэн далайсатайгаар дэлгэрээ.

Мүнөө, нажарай сагта адууһа малаа һайнаар харууһалан таргалуулха, ашаг шэмэ бүри ехээр абаха, үбһэ тэжээл бардам хүрэхөөр бэлэдхэхэ, байрануудыень тугэс бэлэн болгохо, хонидоо үбэл хурьгалуулхын тула искусственна аргаар үрэжүүлхэ гэхэ мэтэ мал ажалай тон харюусалгатай, шухала асуудалнууд хүдөө нютагуудта шиидхэгдэжэ байна. Олохон түрүү малшад, колхозууд болон совхозууд шэнэ шэнэ амжалтануудые туйлана.

Энэ жэлэй долоон һарын турша соо һү һаалгамнай 17 мянган тонноор, һаамхай үнеэн бүриһөө дунда жэшээгээр 290 килограммаар нэмээ. Республикамнай гүрэндэ һү тушааха ба худалдаха жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид, августын 5-да дүүргэбэ. Һү һаалгаар Прибайкальска аймаг түрүүлжэ ябана. Тэндэхи һаалишад үнеэн бүриһөө 1183 килограмм һү һаагаад байна. Августын 1-нэй мэдээгээр республикамнай гүрэндэ нооһо тушааха, худалдаха жэлэйнгээ даалгабарие 104,1 процент дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 110 шахуу тонно нооһо тушаагаабди.

Тэрээнһээ гадна, Бурят-Монголой АССР-эй хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд мүнөө жэлдэ түсэбһөө гадуур 25 мянган тонно һү гүрэндэ тушааха, хонидойнгоо тоое ерэхэ жэлдэ 1 миллион 400 мянган толгой болгохо, мяха абалгые эрид шууд нэмээхэ гэхэ мэтэ ехэ зорилгонуудые табижа, социалистическэ шэнэ уялга абаад, эршэ зориг түгэлдэрөөр тэмсэжэ эхилэнхэй.

Тэрэшэлэн олохон колхозууд, совхозуудай малшад харюусан даадаг ажалаа ханалгатай һайнаар эрхилхынгээ хажуугаар, һамбаа забда оложо, үбһэ хуряаха, силос дараха мэтын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Эдэ бүгэдые хараада абалсан, малшадай дунда ойлгуулалжын хүдэлмэри үргэнөөр эмхидхэжэ, эдэбхи хэшээл, эршэ зоригыень бадаруулха гээшэ партийна, комсомольско организацинуудай нангин уялга болоно.

Хөөрэлдөөнүүдые хэхэ, уряа лозунгнууд ба плакадуудые бэшэхэ, ханын һонин гаргаха, социалистическэ мүрысөө эмхидхэхэ, тэрэнэй үрэ дүнгүүдые согсолон тунхаглаха, түрүүшүүлые урмашуулха, эрхим жэшээнүүдыень бүгэдын шадабари болгохо, гээгдэгшэдые шүүмжэлхэ гэхэ мэтэ олон янзын шалгармал арганууд бии. Энэнэй тулада бэлэдхэлтэй бэрхэ коммунистнууд, комсомолшуудые агитаторнууд, культурна хүдэлмэри эмхидхэгшэд болгон томилхо шухала. Иимэ хэмжээ-ябуулга Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо яһала һайнаар ябуулагдана. Тэрэшэлэн зарим аймагуудта эдэбхитэдые олоор элсүүлэн, агитбригаданууд эмхидхэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, Заиграйн, Хэжэнгын ба бусад аймагуудта тиимэ агитбригаданууд тогтоогдоод, колхозуудаар ябажа, малшад болон үбһэшэдтэ зорюулан хөөрэлдөөнүүдые хэдэг, наада табидаг, ханын газетэ, «дайшалхы хуудаһануудые» гаргалсадаг байна. Хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин һайнаар эмхидхэгдэһэн газарта адууһа малынь атар тарганаар үсхэгдэжэ, ашаг шэмэнь улам улам нэмэдэг, үбһэ тэжээл элбэг ехээр бэлэдхэгдэжэ, үбэлжэлгэнь амжалтатайгаар үнгэргэгдэдэг байха юм.

Гэхэ зуура, ургаса хуряалгын шахардуу үе болобо гээд, хүмүүжэл-болбосоролой хүдэлмэри тухай мартажархиһан ушар зарим колхозуудта үзэгдэнэ. Сэлэнгын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой партийна, комсомольско организацинууд малшадай абаһан социалистическэ уялгануудай дүүргэлтые саг соонь шалганагүй; Мэнгэй, Дэбэн нютагуудтахи гүүртэнүүдэй һаалишад, адуулгашадай дунда культурно-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри эмхидхэгдэнэгүй. Тэрээнһээ шалтагаалан, тэдэ гүүртэнүүдэй һаалишад хэнтэй мүрысэдэгөөшье мэдэхэгүй байшоо гэжэ һаяшаг тэндэһээ мэдээсэһэн байгаа.

Хүдөө ажахын продуктнуудаар Эхэ оронойнгоо, арад зонойногоо эрилтые бүрин түгэс хангахын тула, малшадай абаһан социалистическэ уялгануудые дүүргүүлхэ, үлүүлэн дүүргүүлхэ, түрүүшүүлэй хүдэлмэриин эрхим дүй дүршэлые бүхы малшадай дунда дэлгэрүүлхын түлөө тэмсэхэ шухала. Энэ хэрэгтэ ханын һонин, аймагуудай, колхозууд болон совхозуудай газетэнүүд, агитаторнууд ехэ үүргэ дүүргэхэ ёһотой. Колхозууд, МТС-үүд болон совхозуудай партийна, комсомольско, профсоюзна эмхинүүд малшадай политическэ ба үйлэдбэриин эдэбхи үүсхэлые толгойлон, шэнэ, бүри ехэ амжалтануудые туйлаха ябадал хангаха зэргэтэй.

Колхозууд, совхозуудай партийна организацинууд, партиин айкомууд КПСС-эй обкомой VI пленумэй шиидхэбэрие үндэһэ болгон, малшадай дундахи политическэ-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин хаана, ямараар ябуулагдажа байһые ходо шалгаха, үе үе зүбшэн хэлсэхэ, тодорхой заабари үгэхэ, хүтэлбэреэр хангаха уялгатай. Ойлгуулалжын хүдэлмэри шадамараар эмхидхэжэ, мал һүрэгэйнгөө тоо толгойе улам олошоруулха, һү, тоһо, мяха, нооһо гэхэ мэтэ ашаг үгэлгыень гүүртэ, фермэ, колхоз, совхоз, аймаг ба республикаараа үдэрһөө үдэртэ нэмээхэ гээшэ мал ажалай талаар саашадаа бэелүүлхэ гол шухала зорилго мүн.

Нютагуудтахи зарим партийна комитедүүдэй, республикын Хүдөө ажахын министерствын зүгһөө хүдөө ажахыгаа хангалтагүйгөөр хүтэлбэрилжэ байһан тухайдань партиин обкомой пленум шангаар шүүмжэлээд, мал ажалаа бүри хүсэтэйгөөр хүгжөөхын тула гүйсэдхэгдэхэ ёһотой тодорхой заабари үгэбэ. Энээнһээ эшэтэй зорилгонуудые бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэ хүсэ шадалаа, арга хабаяа сүм элсүүлэн, шэнэ илалта, амжалта туйлаха ябадал — коммунистнууд болон комсомолшуудай, бүхы ажалшадай хүндэтэ хэрэг болоно.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ

Российска Федерациин ажалшадай депутадуудай сэльскэ Соведүүд тухай, мүнөө байһан дүримые хубилгаха тухай асуудал РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум хаража үзэбэ.

Энэ дүримэй зарим статьянуудые болон пунктнуудые хубилгаха тушаа гүйлтанууд, мүн олон дурадхалнууд болон зууршалганууд ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй хизаарай гүйсэдкомуудһаа, автономно республиканuудай Верховно Соведэй Президиумүүдһээ, сельскэ соведүүдһээ, тэрэшэлэн юрын эрхэтэнһээ ороо.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум энэ дүримые хубилгаа. Энээнһээ хойшо ажалшадай депутадуудай сельскэ Соведүүдэй хүдөө тосхоной ажахын болон культурна ажабайдалда хамаархаха эрхэ, уялгань нилээд үргэдхэгдэбэ. Жэшээнь, эдэ Соведүүд хүдөө ажахые хүгжөөхэ түсэбэй ямараар дүүргэгдэжэ байһан, хабарай тарилгын, таряа хуряалгын, тэжээл бэлэдхэлгын ямараар ябуулагдажа байһан тухайнь, байрын гэрнүүдэй болон хамтын барилгануудай ямараар хэгдэжэ байһан тухай болон бусад ондоо асуудалнуудаар колхозуудай правлениин элидхэлые шагнаха, мүн тэдээндэ эдэ бүхы ажал хүдэлмэреэ бэелүүлхэдэнь али болохо туһаламжа үзүүлхэ эрхэтэй болобо.

Хэрбээ сельсоведэй газар дээрэ совхозуудай бии һаань, үйлэдбэриин түсэбэй ямараар дүүргэгдэжэ байһан тухай совхозой директорнүүдэй элидхэлые сельскэ Совет мүнөө шагнаха эрхэтэй. Мүн нютагай промышленностиие хүтэлбэрилхэ талааршье сельскэ Соведүүдэй эрхэнь үргэдхэгдөө. Эдэ предприятинуудта ажал хүдэлмэриин ямараар ябажа байһаниень сельскэ Соведүүд хинан хаража байдаг болохо.

Шэнэ дүримэй ёһоор, сельскэ Совет колхозуудай, совхозуудай, бригадануудай, фермэнүүдэй хоорондо социалистическэ мүрысөө эмхидхэн дэлгэрүүлхэ; тэрээндэ мэдэлтэй байһан предприятинуудай ажал хүдэлмэрие гансал шалгажа байха бэшэ, харин хүн зонийе культурно-ажаһуудалай талаар хангаха ябадалда, колхознигуудай болон совхозуудай хүдэлмэришэдэй агротехникын, мүн зоотехникын талаар зарим шухала зүйлнүүдые мэдэхэ болохо хэрэгтэнь туһалха зэргэтэй.

Сельсовет хадаа эрдэм ухаанай туйлалтануудые олондо нэбтэрүүлһэн элидхэлнүүдые, лекцинүүдые эмхидхэхэ, тэрэшэлэн ажалшадтай хөөрэлдөөнүүдые хэхэ, политическэ болон эрдэм ухаа нэбтэрүүлдэг общиествын хүдөөгэй гэшүүдэй хүдэлмэридэ туһаламжа үзүүлхэ уялгатай. Мүн долоонжэлэй һургуулиие уялгатаар дүүргэхэ тухай хуулиин ямараар бэелүүлэгдэжэ байһые хинан шалгаха, һургуулиин наһа хүсэһэн хүүгэдые тодоруулха, һургуулинуудай, һургуулиин интернадуудай, хүүтэдэй гэрнүүдэй, садуудай ажал хүдэлмэрие шалгаха, һурагшадые ажалда дүршүүлхэ, политехническэ һуралсал бэелүүлхэ, һурагшадые ажал хүдэлмэридэ бэлэдхэхэ талаар туһаламжа үзүүлхэ ёһотой.

«Бага сагын хулиган ябадал гаргаһанай түлөө харюусалгада хабаадуулха тухай» 1956 оной декабриин 19-дэ СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй абаһан Указай хэрзэргэ бэелүүлэгдэжэ байһан тухай асуудал мүн лэ зүбшэн хэлсэгдэв. Үнгэрһэн турша соо бага сагын хулиган ябадал гаргажа, ниитын гурим эбдэхэ ушарнууд нилээд үсөөрөө гэжэ тэмдэглэгдэбэ.

Тэрэшэлэн бусад хэдэн асуудалнуудаар, тэрэ тоодо РСФСР-эй Верховно Сүүдэй байгууламжые баталха тухай, Российска Федерациин эрхэтэн болгожо абаха тухай, республикын арадай болон габьяата артистын хүндэтэ нэрэ зэргэ, мүн культурын, наука болон техникын габьяата ажал-ябуулагшын нэрэ зэргэ, арадай багшын нэрэ зэргэ олгохо тухай асуудалнуудаар шиидхэбэринүүд гаргагдаа. Олон хүүгэдтэй эхэнүүдые «Эхын алдар соло» гэжэ орденуудаар, мүн «Эхэ-Герой» гэжэ медальнуудаар шагнаха тухай Указууд абтаа.

(ТАСС).

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Ахалагша лейтенант М. П. Девятаевта Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэ олгохо тухай

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай немецко-фашистска булимтарагшадтай тэмсэхэдээ эрэлхэг зориг, габьяа, баатаршалга гаргаһанайнь түлөө ахалагша лейтенант **Девятаев** Михаил Петровичта **Советскэ Союзай Геройн** нэрэ зэргэ олгоод, **Ленинэй** орден, **«Алтан Одон»** гэжэ медаль барюулха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
К. ВОРОШИЛОВ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
М. Георгадзе.

Москва, Кремль
1957 оной августын 15.

***

Немецко-фашистска булимтарагшадта эсэргүүсэн тэмсэхэдээ эрэлхэг зориг, габьяа, баатаршалга гаргаһанайнь түлөө ахалагша лейтенант М. П. Девятаевта Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэ олгохо тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ мүнөөдэр толилогдобо.

Немецко-фашистска булимтарагшадта эсэргүү дайнай түрүүшын үдэрһөө эхилээд, М. П. Девятаев дайнда эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан байна. Тэрэ летчик-истребителеэр, звеногой командираар ябажа, олон фронтнуудта тулалдаа. М. П. Девятаев 180 дахин тулалдахаяа агаарта ниидэжэ, 35 дахин агаарта болоһон тулалдаанда хабаадалсаһан, дайсанай 9 самоледые өөрөө унагааһан байна. Шэн габьяатайгаар тэмсэһэнэйнгээ түлөө М. П. Девятаев Улаан тугай хоёр орденоор, мүн Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай хоёрдохи шатын орденоор шагнагдаа һэн.

1944 оной июлиин 13-да Девятаевай самоледые дайсан унагаажа, өөрыень шархатуулба. Девятаев шатажа байһан самолёт сооһоо һүрэжэ бууха баатай болоһон байна. Хүндөөр шархатажа, мэдээгээ алдаад шахуу ябаһан нүхэр Девятаев немецкэ булимтарагшадта плендэ орошобо.

Шархынгаа нэгэ заахан эдэгэхэдэ, тэрэнэй байһан «Свинемюнде» гэжэ концлагерьта айхабтар хатуу шэрүүн журамтай байгаашье һаань, немецко-фашистска пленһээ тэрьелхын тулада тэрэ бэлэдхэжэ эхилбэ. Энэ зорилтоор плендэ ороод байһан советскэ 9 сэрэгшэдые үгэдөө оруулжа, тэрэ толгойлбо. Тэдэнэр сэрэгэй аэродром дээрэ хара ажал хэдэг байгаа. Лагерьһаа мултаржа ошохын тулада немецүүдэй бомбардировщик-самоледыень хэрэглэхэ гэжэ нүхэр Девятаев бодобо. Гэбэшье летчик-истребитель байһан тулада нүхэр Девятаев бомбардировщигуудые, тииһээ тиитэрээ дайсанай самоледые жолоодожо шадахагүй байгаа. Тиин харуулһаа нюусаар, немецкэ бомбардировщигуудай техникые тэндэ хэбтэһэн бутарһан самоледуудай үлэгдэлөөр тэрэ шудалан үзэжэ эхилнэ. 1945 оной февральда Девятаевай бүлэг аэродром дээрэ байжа байтараа немецкэ бомбардировщигые эзэмдэн буляажа шадаба. Нүхэр Девятаев энэ самоледыень агаарта хөөрүүлэн дэгдээжэ, немецкэ истребительнүүдэй намнаашье һаань, бүрин бүтэн гаража, манайхинай сэрэгэй байһан газарта самоледоо һуулгаһан байна.

Мүнөө Казаниин гол мүрэнэй портдо хүдэлдэг, Советскэ Армиин запаста байһан, Советскэ Союзай Герой, эрэлхэг зоригтой советскэ патриот Михаил Петрович Девятаевай гаргаһан баатаршалгань иимэ.

КПСС-эй обкомдо, БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

Силос даралгые түргэдхэхэ хэмжээнүүд тухай

Силос даралгые түргэдхэхын тулада КПСС-эй обком болон БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет һая тусхай тогтоол баталан абаба.

Энэ тогтоолой ёһоор, аймаг, совхоз бүхэндэ силос дараха 5—5 хоногой даалгабари эльгээгдээ. Тиигээд сентябриин 10—15-һаа оройтуулангүйгөөр силос дараха түсэбөө дүүргэхэ гэжэ тогтоогдобо. Энээнтэй хамта, колхоз, МТС, совхоз бүхэндөө силос дараха 5—5 хоногой даалгабари үгэхэ гэжэ КПСС-эй айкомууд, аймгүйсэдкомууд уялгалагдаа.

Силос даралгые түргэдхэхын тулада энэ хүдэлмэридэ ябажа байгаа колхознигууд болон механизаторнуудые урмашуулха зорилгоор, мүнгэн шан үгэжэ байха гэжэ дурадхагдаһан байна. Жэшээлхэдэ, силос даража байһан бригаданууд болон звенонуудта сүүдхэ соо 100 тонно силос дараа һаань, 150 түхэриг, 150 тонно дараа һаань, 250 түхэриг үгэхэ гэжэ дурадхагдаа.

Силос хуряаха комбайнда хүдэлжэ байһан комбайнернууд болон трактористнуудай августын 15-һаа сентябриин 15 болотор 1200 тонно силос, тиихэдэ силос хэршэдэг машинануудта хүдэлмэрилдэг машинистнууд болон трактористнуудай энэ саг соо 1500 тонно силос хэршэжэ дараа һаань, БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон КПСС-эй обкомой Хүндэлэлэй грамотаар шагнаад, Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкэдэ хабаадаха кандидат болгохо гэжэ тогтоогдобо.

Силос дараха түсэбөө дүүргэһэн колхозууд, совхозууд, МТС-үүд болон аймагуудые бэшэжэ байха республикын Хүндэлэлэй доска эмхидхэгдээ.

Түрүү хонишон Надмит Тугутов

Зураг дээрэ: Баргажанай аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой эрхим хонишон Надмит Тугутов. Нүхэр Тугутовай харууһалдаг 738 толгой эрьеын тус бүриһөө 4 килограммһаа дээшэ нооһон хайшалагдаа.

А. Мантаевай фото.

Хонидые искусственна аргаар үрэжүүлһэнэй аша үрэ

Хонин һүрэг саашадаа бүри олоор үсхэхэ, нооһо ехээр абаха гэһэн тон ехэ удхашанартай зорилго парти, правительствомнай хүдөөгэй ажалшадай, нэн түрүүн колхоз, совхозуудай хонишодой болон мэргэжэлтэдэй үмэнэ табяа. Парти, правительствын хандалга Бэшэгтэ харюу болгон аяар холын Аха нютагай хонишод ажалайнгаа хубитые оруулхаар шиидэнхэй.

Бүри һая болотор Ахын аймагта хонидые искусственнаар үрэжүүлхэ арга хэрэглэгдэдэггүй байгаа юм. Тус аймагай колхозууд 1955 ондо хонидые искусственнаар үрэжүүлжэ эхилһэн юм. Уданшьегүй шэнэ аргын үрэ дүн харагдаа һэн. 1955 ондо эгээн түрүүшынхеэ «Улаан Аха» колхозой хонишон Хама-Сырен Мунконовагай харууһалдаг хонид иимээр үрэжүүлэгдэжэ, 190 эхэ хонидһоо 222 хурьгад абтаад, бүрин бүтэнһөөр ондо ороо һэн. Тэрэ гэһэнһээ хойшо жэл бүри «Улаан-Аха» колхоз искусственна аргаар хонидоо үрэжүүлэн, хонидой һубайраха ябадалые усадхажа, олон түл гарзагүйгөөр абадаг болоо. Мүнөө энэ колхозой жэшээгээр, аймагай бүхы колхозууд үүлтэртэ хусануудай үрэһөөр хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлдэг боложо байна. Энэ зорилгые бэелүүлхын түлөө хонидые нооһонойнь шанараар, үүлтэрэйнь талаар илгажа тусхай отаранууд болгоод, зоотехническэ заабариин ёһоор һайнаар эдеэлүүлжэ, харууһалдаг болонхой.

Үнгэрэгшэ үбэл үбһэ тэжээл бага байжа, яһалашье хүшэр хүндэ байһан юм. Теэд, колхозой хонишод эршэ хүсэеэ гамнангүй, аһан шадалаараа оролдожо, үбэлэй хүйтэндэ, хабарай хагсууда ехэ ядалсангүй, хонидоо бүрин бүтэн, тобир тарганаар ондо оруулаа. Колхозой хонишод Х-С. Мунконова, С. Шагдурова, Н. Сыбденова, Д. Тагланова, Оля Мунконова, С. Захарова, Б. Нюлхоева ба бусад һайн ажалаараа шалгаржа, эрхим түрүү хонишодой тоодо ороо юм. Мүн эндэхи колхозууд урда жэлэйхидэ орходоо нооһо һураггүй ехээр абадаг болоо. «Улаан-Аха» колхозой хонишон Сыден Шагдурова хонин бүриһөө хоёр килограмм шахуу нооһо хайшалаа. Мүн «Улаан Малшан» колхозой хонишон Осохоев яһала ехэ нооһо хайшалжа абаа.

Тиигэжэ хонин ажалаа саашадань улам хүгжөөжэ, ашаг олзыень бүри дээшэлүүлхын түлөө Ахын хонишод оролдон ажаллажа байна.

Д. Дугаров.

Республикын МТС-үүд болон совхозуудта тэжээл бэлэдхэлэй ябаса тухай 1957 оной августын 15-нэй мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

МТС-үүд	Үбһэ сабшалга	Силос даралга	МТС-үүд	Үбһэ сабшалга	Силос даралга
Баргажанай	33,5	0,9	Тарбагатайн	52,4	2,7
Хүнтэйн	46,2	7,7	Жэрэмэй	32,8	9,1
Бичурын	76,3	2,2	Ехэ-Куналейн	80,8	7,6
Бага-Куналейн	69,3	9,5	Түнхэнэй	75,5	17,1
Охин-Булагай	49,9	3,3	Хэрэнэй	50,0	24,6
Цагаан-Усанай	21,5	3,0	Хорийн	40,9	4,6
Үшөөтэйн	24,9	5,9	Хэжэнгын	61,7	19,0
Эгэтын	40,7	12,6	Чесаны	56,8	10,5
Нарһатын	57,2	12,3	Закаменай	74,9	13,7
Курбын	47,6	5,7	Торийн	74,2	6,5
Шэнэ-Бэрээнэй	64,6	4,7	Бургалтайн	53,2	0,9
Кабанскын	82,1	5,6	Иволгын	41,6	6,1
Темлюйскэ	65,6	6,6	Єаянтын	34,5	1,7
Ехэ-Кударын	53,3	3,8	Итанцын	56,6	8,7
Хамнигадайн	50,8	9,1	СОВХОЗУУД:		
Погранична	31,0	0,3	Боргойн	10,5	0,5
Гашейн	47,5	5,3	Бичурын	49,4	7,1
Хонхолойн	63,4	6,5	Ярууны	132,5	57,9
Суулгын	46,9	3,8	Кяхтын	45,4	11,6
Сэлэнгын	21,7	4,8	Сэлэнгын	26,5	16,3
Сүхын	40,4	8,0	Хорийн	33,4	3,7
			«Эрдэм»	40,8	3,6

Улан-Удэ городой ажахынуудай эрхим һаалишад

Һаалишадай фамили	Ажахынууд	1957 оной үнгэрэгшэ 7 һара соо үнэн бүриһөө һааһан һүнинь (литрээр)
Максимова В. Д.	Зооветинститудай һуралсалай ажахы	3772
Усова А. В.	— " —	3415
Истомина Н. В.	Заводой хамһабариин ажахы	2008
Перфильева М. П.	Столовонуудай трестын хамһабариин ажахы	1937
Артемихина Ф. Е.	Заводой хамһабариин ажахы	1926
Клементьева К. И.	Столовонуудай трестын хамһабариин ажахы	1902
Баран А. В.	Хүдөө ажахын техникумэй һуралсалай ажахы	1777
Семенова П. П.	— " —	1695
Дубинина К. Г.	Совпартшколой һуралсалай ажахы	1673

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Коммунист Эрдынеевэй оролдосотой ажал

Сэлэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой партийна организаци гурбан жэлэй саада тээ коммунист Иван Эрдынеевтэ харюусалгатай ажал-үүлтэртэ эхэ хонидой отарые даалгаһан юм. Иван Найданович Эрдынеев урдань мал ажал дээрэ хүдэлөөгүй байһан юм. Гэбэшье, партийна организациингаа иимэ харюусалгатай, хүндэтэйшье ажал дурадхахадань Иван яабашье арсажа шадаагүй, харин тэрэ ажалдань орохо зүбшөөлөө үгөө һэн.

Иван Найданович өөрынгөө һамган Дулматай хамта артелиингээ ажабайха нарин нооһотой эхэ хонидой отара даажа абаад байхадаа, нэгэшье хони гарзада оруулангүй үсхэбэрилхэ, тэрэнэй ашаг олзынь дээшэлүүлхын түлөө ехэ хэшээл, оролдосотойгоор тэмсэжэ эхилһэн байна.

1955 оной хабар. Тиихэдэ хагсуу һалхитай, үбһэ тэжээл дутамаг үе байгаа бэлэй. Иимэ ушар байдалда, үүлтэртэ хони малые харууһалха гэшэ гайтайхан ажал гүб даа. Тиибэ яабашье коммунист Эрдынеев урдаа табиһан зорилгоёо бэелүүлжэл байба. Мал харууһалха дүй дуршэл хэдыхэн үдэрөөр бии болодог бэшэ ха юм. Иван Найдановичын хүдөө ажахын нэгэ жэлэй республиканска һургуули дүүргэжэ гараһаниинь ехэ туһатай байба. Хонидоо зүбөөр эдеэлүүлхэ, саг соонь уһалха, дабһа хужар долёолгохо гэхэ мэтэ зоотехническэ заабаринуудые нарин сахидаг байгаа. Тиигэжэ нүхэр Эрдынеев түрүүшын амжалтануудые туйлаба.

Иван Эрдынеев хони үсхэбэрилхэ, нооһо хайшалха түсэбөө жэл бүри дүүргэжэл байдаг. Тэрэнэй туйлаһан амжалтануудые гэршэлһэн тоо баримтануудые харахада баясамаар. Энэ жэлдэ коммунист Иван Эрдынеев 257 эхэ хониноо 279 хурьга абажа, нэгэшье толгой гарзада оруулаагүй харууһалжа байна. Нооһо хайшалха түсэбтэ даалгабаряа 109,2 процент дүүргэһэн байха юм. Коммунист Эрдынеевэй эрхилдэг отарынхид 16 центнер һайн шанартай нарин нооһо хайшалжа, колхозойнгоо кассада ехэ олзо доход оруулһан байна.

—Һаяхана манай отарада хэдэн арбаад үүлтэртэ түлгэнүүд эльгээгдэбэ. Мүнөө үедэ отарадамнай 527 нарин нооһотой хонид бии. Энэ жэлдэ зуун эхэ хонин бүриһөө 110 хурьган абтаа, хонин бүриһөө 5 килограмм 290 грамм нооһон хайшалагдаа. Энэмнай манай һанаае үшөөл дүүргэнэгүй, мүнөө үеын эрилтые гүйсэд ханганагүй гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Хонин ажал хүгжөөхэ, нооһо бүри ехээр хайшалжа абаха тушаа КПСС-эй ЦК-гэй болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Бэшэгые зүбшэн хэлсэхэ зуураа, хонишоднай дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абаа. 1960 он болотор хонидоо бухыдэнь нарин ба нарибтар нооһотой болгохо зорилго табигданхай.

Хонидой үүлтэрые һайжаруулхада эрхим шанартай хусанууд хэрэгтэй байһаниинь мэдээжэ. Теэд мүнөө үедэ манай колхоздо нооһо ехээр үгэдэг хусанууд үгы гэхээр. Һайн хусатай болохо хэрэгтэмнай гүрэнэй племенной рассадник бодото туһаламжа хүргэнэгүй. Хонидойнгоо үүлтэрые һайжаруулха гээл һаа, 12—15 килограмм нооһо үгэдэг хусануудтай болохо зэргэтэйбди,—гэжэ нүхэр Эрдынеев хөөрэнэ.

Коммунист Эрдынеев өөрынгөө ажалда амжалта туйлахаһаа гадна, хүршэ нүхэд—малшадтаа али болохоор туһалдаг, түрүү дүй дуршэл дэлгэрүүлхые оролдодог, мүн дутагдалнуудаа элирүүлэн, саашадаа хонин ажалаа улам хүгжөөхэ асуудал тушаа хөөрэлдөөнүүдые хэдэг. Гадна, нүхэр Эрдынеев малшадай дунда политическэ хүдэлмэри эдэбхитэйгээр ябуулдаг, уласхооронды болон орон доторхи байдал тушаа һонирхолтой, удха һайнтай хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг байна.

Агуу ехэ Октябриин 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөндэ оролсоод, тус отарынхид зун, намарай үедэ хонидоо тобир тарган болгохо, үбэлжэлгые эрхим бэлэдхэлтэйгээр угтажа, абаһан түлнүүдээ нэгэшье гарзагүйгөөр түлжүүлхын түлөө эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэжэ байна.

Б. Ринчинов.

Семинар үнгэргэгдэбэ

КПСС-эй Баргажанай айком Баргажанай Адаг тосхоной промышленна предприятинуудтахи партийна эхин организацинуудай секретарьнуудай семинар үнгэргөө. Мүн тэндэхи эмхи зургаануудай, предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд, месткомуудай түрүүлэгшэнэр, комсомольско организацинуудай секретарьнууд семинарта хабаадалсаа.

Леспромхозой партийна организациин секретарь нүхэр Ванин, заһаһанай комбинадай парторганизациин секретарь нүхэр Шелковников гэгшэд Октябриин 40-дэхи ойе угтуулан юу хэжэ байһан тухайдаа хөөрэжэ үгөө.

Удаань семинарта хабаадагшад партийна организацинуудайнгаа хүдэлмэриин дүй дуршэл тухай хөөрэлдөө.

***

Кударын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхоздо колхозуудай олон тиражтай болон ханын газетэнүүдэй редакторнуудай семинар үнгэргэгдэбэ.

Семинарта хабаадагшад «Октябриин хүндэлэлдэ абаһан уялгануудаа дүүргэхын тула аймагай ажалшадай зорилго», «Олон тиражтай болон ханын газетэнүүдэй үүргэ ба зорилго» тухай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэбэ.

Аймагай газетын редактор А. Громова колхозой газетэнүүдэй шэнжэлэл хэбэ.

Кировэй нэрэмжэтэ колхозой правлени ба партийна организациин орган болохо «Колхозой ажабайдал» гэжэ олон тиражтай газетын редколлегиин гэшүүн Буинов газетынгээ хүдэлмэри хайшан гэжэ эмхидхэдэг тухайгаа хөөрэжэ үгөө.

Улан-Удын промышленна предприятинуудай болон барилгын организацинуудай хүдэлмэришэд Агуу ехэ Октябриин 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ эдэбхи ехэтэйгээр хабаадалсажа байна. Үдэр ерэхэ бүри ажалай шэнэ шэнэ амжалта туйлагдана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. (зүүн гарһаа) судна заһабарилгын заводой хүдэлмэришэдэй бүтээһэн теплоходууд Братска ГЭС-тэ эльгээгдэхээ бэлэн болоод байна. 2. Тумэр замай дүрбэдэхи отделениин хүдэлмэришэд өөһэдынгөө байрын гэрнүүдые барижа байна. Шулуушан Федор Игнатьев (баруун гарһаа) халаанайнгаа нормые үлүү дүүргэнэ.

Д. Балдановай, Е. Ринчиновагай фото.

Редакцида ерэһэн бэшэгүүд

Город шадарай ажалшадай эрилтые хангаха

Город шадарай ажалшадай эрилтые мууса хангана гэжэ оло дахин хэлсэгдэдэг, газетэдэшье бэшэгдэдэг байха. Теэд, хубилалта болоногүй. Үдын урда бэедэ Октябрьский гэжэ томохон тосхон бии юм. Эндэ хоёр мянга гаран хүн байдаг. Тус һууринай үрөөһэн захада эдеэ хоолой зүйл худалдаха оройдоо ганса магазин бии. Тиимэһээ, тэндэнь хүн зон ходо дүүрэн байдаг, хилээмэ заримдаа асарангүй таһалдуулдаг. Эд бараанай магазин огто байхагүй. Элдэб эсын жэжэ юумэнэй түлөө аяар хоёр километрын газарта байдаг мяханай комбинадай магазин ошохо ушартай бологдоно.

Энэ һууриндамнай хүнэй хэрэгсэл хангаха газар байхагүй. Телефон, хэлхеэ холбооной конторо, нөөсэлгын касса үгы. Банида орохо болоходоо баһал хоёр модоной газарта ошодогбди. Манай һуурин хүрэтэр автобус хаа яа ябадаг. Виадук-Комушкын хоорондо ябадаг автобусые манай һуурин хүрэтэр эльгээгээ һаа таарамжатай байха һэн. Эндэхи харгы томо автобусой яһала ябахаар гэжэ һанагдана. Тосхоной ажалшад мелькомбинадай тэндэһээ уһа абадаг, тэндэнь уһан байдаггүй юм. Электрын гал муугаар носодог, үдэшэндөө ном уншахын аргагүй.

Манай һуурин ямаршье түсэбгүйгөөр баригдажа байнхай. Үйлсын номер, нэрэ гэжэ байхагүй, үйлсэнүүдшье буруугаар түсэблэгдэнхэй.

Һууринай ажалшадта эдэ бүгэдэ тон таарамжагүй байна. Дурсагдаһан дутагдалые усадхахань бараг тай байгаа. Теэд, городой болон районой Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд хайхардаггүй, зохихо хэмжээ абадаггүй байһаар.

• **Г. Тунгусов.**

Шэнэ арга зоримгойгоор нэбтэрүүлхэ

Хүдөө ажахын культурануудай ургасые дээшэлүүлхын түлөө тэмсэл хүдөөгэй ажалшадай хүндэтэ хэрэг болонхой. Эдэнэй бултайжа эхилхэһээнь хойшо ехээр ургуулхын тула шухала бүхы арга хэрэглэхэдэ һайн байдаг. Жэшээнь, хартаабхын тарилга жэл бүри эртын хюруу хүйтэндэ дайрагдаад, эшэнь хүлдэжэ наршиин хаташадаг, ургасань ехээр доошолдог байха юм. Намар эртэ унаһан хюруугай һүүлээр удаан саг соо наратай дулаан байдаг. Энэ үедэ хартаабха ургахал байха.

Эрхүүгэй хүдөө ажахын институдай химиин кафедра хартаабхые эртын хюрууһаа хамгаалха иимэ арга дурадхаа: хартаабхын сэсэглээд, тэрэнээ гүбижэ байхадань, минеральна үтэгжүүлгын холисые эшэдэнь сасаха шухала. Гектар хартаабхын эшэдэ сасахын тула 400 литр уһанда 20 килограмм хлористо кали, 20 килограмм суперфосфат холихо хэрэгтэй. Энэ холисоё нэгэ сүүдхэ соо байлгажа, һайнаар холёод хэрэглэхэдэ болохо. Тракторна гү, али ондоошье зэмсэгээр энэ холисоё сасаха юм.

Тиимэ холисын сасагдахада хартаабхын эшэ эртын хюрууда хүлдэдэггүй гэжэ туршалга харуулаа. Хартаабхын эшэ хүлдөөгүй һаа, саашадаа ургажал байдаг бшуу. Энэнь Бурят-Монголой эрхэ байдалда айхабтар шухала байна. Тиимэһээ, энэ аргые агрономуудай туршажа үзөө һаань һайн байгаа.

В. Якунин, Мухаршэбэрэй аймагай Суулгын МТС-эй главна агроном.

ХЭБЛЭЛЭЙ ШЭНЖЭЛЭЛ

Тэжээл бэлэдхэлгын асуудалые үргэнөөр харуулха

Ниитын малда үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэри түлэг дундаа мүнөө ябуулагдажа байна. Занграйн аймагай колхозууд болон машинно-тракторна станцинууд энэ хүдэлмэри эхилһээр үнинэй. Гэтэр, ажахын энэ шухала хүдэлмэри аймагай олонхи колхозуудта ехээр удааржа байна. Аймагай хоёр МТС-эй харьяата колхозуудта сабшагдаһан ехэнхи газарайнь үбһэн һүрилжэ абтаагүй хэбтэһээр. КПСС-эй айкомой, ажалшадай депутадуудай Занграйн аймагай Соведэй орган **«Под знаменем Ленина»** гэжэ газетэ номер бухэндэ шахуу үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэ тухай бэшэнэ. Хэдэ хэдэн түрүү бэшэгүүд энэ асуудалда зорюулагдаһан байна. Теэд, толилогдоһон материалнуудтайнь танилсаад байхада, эдэнэйнь олонхинь богони богони мэдээсэлнүүд болоно. Юрэнхыдөө тэжээл бэлэдхэлэй асуудалые аймагай газетэ халирхайгаар харуулна. Энэ хүдэлмэридэ бүгэдын хүсэ элсүүлхэ хэрэгтэнь аймагай хүтэлбэрилхы органуудта энэ газетэ үшөөл мууса туһална гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Аймагай олон колхозуудта үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын хангалтагүйгөөр ябуулагдажа байгаа хадань газетын редакци энээнэй шалтагаанние элирүүлхэ, тэдэниие зайсуулха зам колхозуудай правленидэ заажа үгэхэ зэргэтэй байгаа. Теэд, тиигэнэгүй, бэлыень хараад, дайралдаһан лэ бэшэгүүдые толилоод байна. Жэшээнь, июлиин 21-нэй номерто «Тэжээл бэлэдхэлгэдэ бүхы хүсэеэ зорюулая» гэһэн гаршаг доро «Тельманэй нэрэмжэтэ колхозойхид яаранагүй» гэһэн шүүмжэлхы статья толилогдонхой. Статьягай автор нүхэр Рябоволов энээн соогоо байһан баримтануудые, дутагдалнуудые дууһан тоолоод лэ дүүргэнэ. Бүгэдэндэ элитэ байһан дутагдалнуудые тэмдэглэжэ байнхаар нүхэр Рябоволов энэ колхоздо ямар арга боломжо байнаб, эдээнтэй хаяа хадхама байдаг Шэнэ-Бэрээнэй МТС юу хэжэ байгаа юм гэхэ зэргын асуудалнуудые гүнзэгыгөөр харуулалсаа һаань һураггүй туһатай байха һэн. Газетын саашанхи н... мернуудташье богони богонихи мэдээсэлээр үбһэ хуряалгын яба... харуулагдана.

Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын хүд... мэридэ МТС-үүдэй техникын ям... раар ашаглагдажа байһан туха... газетэ юушье бэшэнэгүй. Энэ хад... газетын хүдэлмэриин ехэ дутагд... гэжэ һанагдана. Байгша оной ию... лиин 28-да КПСС-эй айком, ай... гүйсэдком газетэдэ толилогдоһо... тогтоол соогоо иигэжэ тэмдэглэ...

«Тэжээл бэлэдхэлгэдэ МТ... үүдэй техникэ мууса ашагла... дана, колхозуудай морин ... силканууд ябуулагданагүй. Ил... гаяа Курбын МТС-тэ иимэ б... дал үзэгдэнэ: 94 морин косилкы... 49-нь хүдэлгэгдэнэ».

Үбһэ һүриллэг механизмууд... хэрэглэжэ байһан тухай, трактор... агрегадуудай хүдэлмэри тухай г... зетын аниргүй байгаашань ехэ д... тагдал гэжэ һанагдана. Августы... 1-нэй мэдээгээр аймагай колхозуу... та 2500 гектар газарай ного... сабшагдаад, оройдоо гурбанай... нэгэ хуби һүрилэгдөө.

Мүнөө жэлдэ үнеэн бүхэндэ ... тонноһоо бага бэшэ, эхэ хонин б... хэндэ 2 центнер силос дараха з... рилго колхозуудай үмэнэ табигда... хай. Гэбэшье, аймаг дотор энэ х... дэлмэри хүсэд эхилээдүй шаху... Юундэшьеб аймагай газетэ энэ... тухай баһа бэшэнэгүй. Газетын р... дакци силос дараха тухай зар... статья соо халта хэлээд гара... байна. Гансал кукурузаар силос д... раха гээд байхагүй, харин үнэнд... энэ хүдэлмэри үбһэ хуряалгат... зэргэ ябуулагдаха ёһотой байга... Гадна кукурузааршье силос дара... саг тулажа ерэбэ. Тиимэһээ энээн... бэлэдхэл тухай үргэнөөр бэшэхэ... саг болоо.

Колхозншгуудай ажалай эмхи... хэл тухай үшөөл дэлгэрэнгыгээ... бэшэхыень энэ газетын редакци... хүсэхөөр байна. Августын 2-ой н... мерто Сталинай нэрэмжэтэ колхо... до үбһэнэй хүдэлмэриин һайна... ябуулагдажа байһан тухай стат... толилогдоо. Энээн соо иигэжэ т... лэгдэнэ.

—Энэ колхоз үбһэ хуряалгы... 20 үдэр соо дүүргэхээр шиидэ... Үбһэнэй хүдэлмэриин түрү... шын үдэрһөө эхилжэ 100 хү... морин 9 косилка, морин 17 та... муур гаргаа. Үбһэ тэжээл ехэ... бэлдэхын түлөө оролдосотойго... тэмсэжэ эхилээ...»

Энэ колхоздо үбһэ тэжээл бэлэ... хэлгын хайшан гээд эмхидхэгдэһ... тухай бусадта жэшээ боломоор ү... гэнөөр харуулаа һаань һайн бай... һэн гэжэ һанагдана.

Эдэ бүхы асуудалнуудые За... райн аймагай газетэ үргэнөөр х... руулха аргатай, харуулха аабза г... жэ найдахаар.

„БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭНДЭ"

БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

„Энээниие саашадань тэсэхээр бэшэ"

Хүдөө ажахые механизаци... Селендумын училищида һурал... лай-хүмүүжүүлгын хэрэг му... гаар табигданхай. Һурагшада... дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэр... ябуулагданагүй, лекци, элидхэ... уншагданагүй гэһэн статья мана... газетэ толилһон юм.

Энэ статья шалгаад, хэмжээ аба... хын тула БМАССР-эй Ажалай р... зервнүүдэй управленидэ эльгээгд... һэн байгаа.

Тэндэһээ манай редакцида мэдэ... сэһэнэй ёһоор, статья соо хэлэгд... һэн баримтанууд булта зүб бай...

Училищиин хүдэлмэридэхи з... дутагдалнуудай элирүүлэгдэһэн... һүүлээр директорэй орлогшонор нү... хэд Бирючинский, Родионова г... шэд тушаалһаа сүлөөлэгдөө.

Училищиин һуралсалай-хүмү... жүүлгын хүдэлмэрые һайжару... хын тула зохихо хэмжээн абта...

Партийна организациин эмхидхэхы үүргэнь дээшэлээ

Яруунын аймагай «Путь социализма» колхозой гэшүүд Агуу ехэ Октябриин 40 жэлэй ойе ажалай шэнэ амжалтануудые туйлажа угтахын түлөө мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлнэ.

Тус колхоз гурба-дүрбэн жэлэй саада тээ аймаг дотороо эгээл гээгдэнги колхоз байһан юм. Урда жэлнүүдтэ малай тэжээл багаар бэлэдхэгдэдэг, муу байратай байһанһаа ниитынь мал удаанаар үдэдэг, ашаг шэмэ багаар үгэдэг һэн. Мүн тарияанай ургаса бага, тариян ажалай талаар агротехническэ хэмжээнүүд ехэнхидээ дүүргэгдэдэггүй байһан юм. Иигэжэ артелиин ажалай гээгдэлтэй ябаһан дээрэһээ колхозншгуудай ажалта үдэрэй түлөөһэн тон бага, артелиин олзо бирагүй байгаа бэлэй.

Тэрэ үедэ колхозые хүтэлбэрилжэ байһан нүхэд артелиингээ ажалые урагшань татаха үсэд шанга оролдолго гаргадаггүй, харин колхозой ажалда ябаха хүн үсөөн, тариялангаймнай газар муу гэхэ мэтэ элдэб шалтагуудые дурдаад һуудаг һэн.

1954 оной үбэл болоһон колхозой тоосоото-һунгуулиин суглаан дээрэ колхозншгууд артелиингээ ажалай гээгдэлдэ ороһоной шалтагаание элирүүлээд, шэнэ правлени һунгажа, тэрээнэй түрүүлэгшээр ажал хэрэгээ һайн мэдэхэ нүхэр М. Цыдыповые һунгаһан байна. КПСС-эй айкомоор эльгээгдэһэн коммунист нүхэр Ширабон колхозой парторганизациин секретаряар һунгагдаа һэн.

Нэн түрүүндэ колхозой парторганизаци, тэрэнэй бюро артелиингээ гээгдэлдэ ороһон шалтагаание гүнзэгыгөөр шэнжэлээд, ажахыгаа хүгжөөхэ хэдэн шухала хэмжээнүүдые хараалаад, тэдэнээ бэелүүлжэ эхилһэн байна.

Колхозой МТФ, ОТФ, тариян ажалай бригада болон барилгын бригадые даагшадаар коммунистнууд нүхэд Ж. Дымбрылов, Ш. Чимитов, Б. Батомункуев, Б. Базаржапов гэгшэд табигдаһан байна. Эдэнэртээ ажал хүдэлмэриин оншотой һайн заабари, тодорхой даалгабаринуудые парторганизаци үгөө һэн. Парторганизаци тэдэнэйгээ хүдэлмэрииe ходо шалгажа, туһаламжа үзүүлжэ байдаг юм. Колхозой правлениин хүдэлмэри мүн хинан шалгадаг, дутуу дундануудыень сагтань заһахын тула хэмжээнүүдые партбюрогой заседани болон партийна суглаанууд дээрэ хэлсэжэ, бэелүүлдэг байгаа. Колхозншгуудай дунда ябуулагдадаг политико-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һайжаруулһан, мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлһэн байна.

Эдэ бүхы эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэри парторганизациин болон правлениин ябуулһан ушарһаа, үнгэрһэн гурбан жэлэй туршада ажалай ехэхэн амжалтанууд туйлагдажа, колхозынь гээгдэлһээ гаража, мүнөө аймагайнгаа түрүү колхозуудай нэгэн болоо.

КПСС-эй XX съездээр хүдөө ажахын урда табигдаһан зорилгонуудые эршэмтэйгээр дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрысөөе дэлгэрүүлжэ, үнгэрһэн 1956 ондо тус колхоз ехэхэн амжалта туйлаа һэн. Ниитын малай тоо толгой олошорһон, тэрээнһээ абтадаг ашаг шэмэнь нэмэһэн байна. Гүрэндөө продуктнуудые тушааха түсэбөө бухыдэнь дүүргэһэн юм. Һүүлшын хоёр гурбан жэлнүүдтэ 2 мянга гаран гектар шэнэ газар элдүүрилэгдэжэ, тарияалангай талмай нилээд үргэдхэгдэһэн, ургасань дээшэлһэн байна. Мүн тарияалангай хуушан талмайда тарая тарихадаа агротехническэ хэмжээнүүдые сахиһанай, шэнэ газар элдүүрилһэнэй ашаар 1955 ондо га бүхэнһөө 8 центнер, 1956 ондо 8,3 центнер ургаса хуряажа, гүрэндөө тарая тушааха түсэбөө дүүргэһэн, малай тэжээл элбэгээр абаһан, ажалта үдэртэ тарая бага бэшээр хубааһан байна.

Коммунист нүхэр Лодойжалсан Батомункуевай даадаг барилгын бригада һүүлшын жэлнүүдтэ үнеэдэй нэгэ типовой байра, тугалай нэгэ типовой байра, хониной 4 типовой хашаа, гахайн типовой байра, шубуунай байра, малай гүүртэнүүд дээрэ 10 гаран байрын гэр, нэгэ улаан булан, колхозой түбтэ 20 гаран байрын шэнэ гэр, цементээр хушагдаһан ороохо сэбэрлэхэ талмай, хушалтатай, гурбан ханатай сарай бариһан байна.

Орон дотор абтадаг һү, мяха, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар США-е ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ гэһэн ЦК-гэй уряада бодото хэрэгээр харюусахын тула тус колхозой гэшүүд социалистическэ мүрысөө бүри үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, габшагайгаар ажаллажа байна.

Энэ оной 7 һарын дүнгөөр тус колхоз үнеэн бүриһөө 807 литр һү һаагаа. Нёдондо жэлэйхитэй сасуулбал 75.376 литр һүн ехээр һаагдаа. Гүрэндэ һү тушааха ба худалдаха жэлэй түсэб 160 гаран процент дүүргэгдээ, мяха тушааха хахад жэлэйнгээ түсэб дүүргэһэн байна. Мүн нооһо хайшалалга болон тушаалга урда жэлэйхиһээ нилээд ехэ болоһон байна.

Колхозой түрүү һаалишад нүхэд Нансылма Бадмаева 1147 литр, Цыжип Гармаева 1055 литр, Цымжит Бубеева 974 литр һү үнеэн бүриһөө һаагаад, жэлэй түгэстэр бухыдөө үнеэн бүриһөө 1600—1700 литр һү һааха социалистическэ уялгаяа лабтай дүүргэхын тула шангаар тэмсэжэ байна.

Мүнөө жэлдэ нёдондонойхиһоо 34 процентээр ехэ мяха гүрэндэ тушааха ба худалдахын түлөө колхоз ехэхэн хүдэлмэри ябуулжа байна. Мүнөө бэлшээн таргалуулагдажа байһан 162 толгой эбэртэ бодо мал шэгнүүрээ улам ехэ болгожо байнхай. Жэшээнь, июль һара соо нэгэ толгой бүхэниинь 32 килограммаар гэхэ гү, али сүүдхэдээ 1 килограмм 83 граммаар нэмэһэн байна. Энэ амжалта үхэршэн Цырен-Еши Жалсановай оролдосоор туйлагдаа. Жэлэй дүүрэтэр хамтадаа 100 гаран толгой гахай шахагдажа тушаагдаха болоно. Эндэ һая 16 толгой гахай тус тустаа 70 килограмм шэгнүүртэйгээр тушаагдаа.

Колхозой парторганизаци ба правлени доторойнгоо арга боломжонуудые үшөө дахин хаража үзөөд, һү, мяха, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар США-е хүсэхэ зорилгые бэелүүлгэдэ бага бэшэ туһа нэмэри оруулжа шадахабди гэжэ тэмдэглээд, 1960 ондо мяха абалгые 1,5 дахин, һү һаалгые 2 дахин, нооһо хайшалалгые 2,5 дахин ехэ болгохо гэһэн уялга абаа. Абаһан энэ уялгаяа бэелүүлхын түлөө арга боломжонуудаа зүбөөр хэрэглэхэ тушаа колхозншгуудайнгаа дунда ниитэ-политическэ болон эмхидхэлэй хүдэлмэри парторганизаци үргэнөөр ябуулжа байна.

Мүнөө малдаа тэжээл элбэгээр бэлэдхэхэ хүдэлмэри түлэг ябажа байна. Үбһэндэ орохоһоо урид партийна суглаа татажа, тэжээл бэлэдхэхэ асуудал зүбшэн хэлсэжэ, коммунистнуудаа шухала участогуудта хубаарилан табиһан, звено, бригадануудай, үбһэшэдэй хоорондо мүрысэхэ гурим баталһан, дамжуулгын Улаан туг бии болгохо гэжэ шиидхэһэн байна. Үбһэшэдэй бригадануудта агитаторнуудаар томилогдоһон коммунистнууд Бальжир Дымбрылов, Гарма Жамсуев, Жамсо Дымбрылов, Доржо Будаев, Шонхоодо Чимитов, комсомолецууд Владимир Дашидоржиев, Ханда Дашидоржиева, Нима Доржиев, Цындыма Доржиева болон бусад һайнаар хүдэлнэ.

«Путь социализма» колхоз үбһэ сабшаха түсэбөө графигай ёһоор, эмхитэйгээр ябуулжа байна.

Колхозой хонин һүрэг нооһоороо һайн шанартай боложо шадаагүй юм. Тиимэһээ колхозой партийна организаци энэ шухала зорилгые ойрын жэлнүүдтэ шиидхэжэ, хонин һүрэгөө бултыень нарин, нарибтар нооһотой болгохын тулада шухала шэнэ хэмжээ-ябуулгануудые хараалжа, дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абажа байна.

Ц. ДУГАРОВ.

Литературна хуудаһан

Д. ЦЫДЫПОВ

Сабшалан дээрэ

...утэл байсын хүндыдэ
...ухюу дуунууд зэдэлнэ.
...лсаг байһан дайдые
...малай сууряан һэргээнэ...

Комсомолшуудай бригада
Холын нугада ерэнхэй.
Хүсэ шадалаа эршэлэн,
Хүдэлмэреэ эхилэнхэй.

...осилкаша хүбүүн хүхюутэй
...үдэр моридынь эршэтэй.
...үү хүнди хэбтүүлнэ,
...эдэн гектар унагаана.

Гар хажууршадшье тэндэ
Гээгдэхэгүйбди гэлдэнэ.
Шард-шард байса
Шадал мэдүүлэн сабшана.

Басагад, хүбүүд, багашуул
Баһал үбһэшэн зэргэтэй.
Бухал шэрэжэ урьдэлдэн,
Мүрысэжэ эхилэнхэй.

Хэдэн зуугаад бухалнууд
Хажуугаарни тобойнол,
Хамтын хүсэн эбхэрээд,
Халуун ажал бусалнал.

А. ЖАМБАЛОН

Н ү х э р т э

Нэгэ дахин лэ
Нэрэ абаха,
...аяад, зуугаад
...аһа эдлэхэ
Хүн түрэһэн урманшни.
Ажэл нүхэртөө,
Эрхэ хүүгэдтээ,
Түрэл орондоо,
...үмэн арадтаа
Туһатай ябаал һаа, ши,
«Ажал, байдални,
...ша туһамни,
...эрэг үйлэмни,

Нэрэ соломни—
Эрхим жаргал» гэхэлши.
Энэ нэрээ,
Энхэ наһаяа
Дүмэн гамнаха,
Дээшэнь үргэхэ
Зориг хэндэшье байхал.
Ниитын журам,
Нэгэн һанал,
Үнэн хэрэг,
Үндэр нэрэ
Үеын үедэ мандаг лэ!

Гургалдай шэнгилши, Жаргалдай...

...ой эрьедэ хээлээтэй
...гоомнай ургамал соо
...имбүүр лимбэдэл хоолойтой
...жэхэн шубуун дуулашоо.
...гнажа уяран һуухадам
...рахан урихан гургалдай

Ногоон хүшэгэ ираһандал
Намагай дундаһаа харагдаа.
Сусарша үгы ханхюурдагша
Суута дуушан гургалдай.
Иимээр лэ шишье дууладагши,
Илдам зулгы Жаргалдай...

В. ПЕТОНОВ

Ш э н э з а м

...шэнги залахан рельснүүд
...аатан зурына Монголой талаар.
...өөтэ гурбан ахадүү арадууд
... гобидо торонгүй һарбайнад
гараа.
...ква уруу Бээжэн хотоһоо

Мордоно залуу хитад хүбүүд.
Үргэн талын аяар холоһоо
Ирагуугаар шэнгирнэ монгол дуун.
Хубисхалта түрэл алдарта намаа
Хүдэлмэришэ хүнүүд магтана.
Улаан-Баатар нүхэдөө угтаад,
Баярай дээжээр урмашана.

Д. УЛЗЫТУЕВ

З у н а й ш у г ы

...эрнэл даа, ногоорнол
...ы—дуушын шугыхан.
...уянал даа, хүүенэл
...ты—манай үлгыхэн.

Дуурабал ха шугыхан,
Дуулабал даа хүхыхэн.
Гүг-гү?
Гүг-гү?
Гүг-гү?

...нэ дууниинь юун тухайб?
...гханһаа һуранхайб.
...суунал даа шамханһаам
...а илдам амарагһаам...
Дуратай гүш, үгы гү?

Дурлаха гүш, үгы гү?
Гүг-гү?
Гүг-гү?
Гүг-гү?
Шууябал даа, шууябал
Шугы—манай үлгыхэн
Үбэр дээрэм дуурабал
Урин гансам—зулгыхан...
Аалидаал ха шугыхан
Асуубал даа хүхыхэн...
Гүг-гү?
Инагханшни
дуратай гү?

Дашдоржийн НАЦАГДОРЖ

О К Т Я Б Р Ь

Арбан долоониие мэдэнэт булта:
Алдарта революциин мандаһан жэл.
Нангин һүлдэ — Хадуур, Балта
Наранай туяада тиихэдэ яларaал.

Урал хадын алас саанаһаа
Улаан туг намилзан толороод,
Эгээлэй ажалша зониие баясаан,
Эрхэ сүлөө тиихэдэ асараал.

Гени Ленинэй ухаанда мүндэлөөд,
Гайхамшаг ажалшадай хүсөөр
Мүнхэ гэрэл Ази дээгүүр
Мандуулааш, суута Октябрь!

ХаниОрод ороной жэшээгээр
Хаан шэрээһээнь дайсадаа
унагаажа,

Жагсаабди булта нэгэ зэргээр
Жаргалта, сүлөөтэ ажал угтажа,

Ажалша алтан гараа һарбайжа,
Ахадүү нүхэднай туһалаа һэн
манда:

Барлагай гэнжэ үгы хэгдээл,
Бүрэнхы манан тунан дэгдээл.

Октябриин илалтата туг доро
Омогтой дабхинабди урагшаа.
Мандаг лэ мүнхэдөө гэрэлтэ наран
Манай шэнэ дэлхэйе һайхашаан.

П И О Н Е Р Н Ү Ү Д

Юрын зунай үглөөгүүр —
Юртэмсэ яаһан гоёб даа!
Манай халаан-пионер үринэр
Маша баяртайл барандаа!
Дүрбэ дүрбөөрөө жагсаалда ябаад,
Дүлэтэ дуугаа дууланал хүхюутэй.
Эхэ ороноо магтаһан дуундань
Эдир зүрхэниинь сохилно хэбэртэй.
Урма зоригтой эдэнэй урда
Уула хада—дабаан бэшэл,
Ужам тала бараг даа,

Уһан далай үбдэгсөө шэнгил.
Дорюун, хүхюун пионернүүдтэ
Дабагдашагүй дабаан үгыл.
Дуулим үргэн талмайгаар булта
Дуулалданад революциин дууел.
Хурса наранай гэрэл туяада
Хубсаһаниинь гоё, галстугынь
улаан.
Хүрин хара нюур шарайдань
Хүсэ зоригой тэмдэг байгаал.

А. Мангатханов бурядшалба.

Ү Б Э Л

Алсаһаа шэрүүн һалхин
хүйтэн амяараа үлеэнэ,
Алтан дэлхэйн ууланууд
мүнгэн хуягаа үмдэнэ.
Үбэлэй һүниин тэнгэридэ
ошондол мүшэд ялалзана,
Уужам талада жэншэн
хүнэй зугаа дэлгэрнэ,
Үндэр уулын оройгоор
үдхэн манан тунана,
Үргэн талын хүндыһөө
саһан нюдэ һаргуулна.
Үүсын тарган малнууд
бэлшээриһээн һубариһаар
бусана,
Эдир залуу малшан
омогорхон тэдэнээ тууна.

Хүйтэн һалхин эшхэрэн
хүбхэгөөр саһа бушхуулна.
Монгол хүбүүд нюуртаа
согтой, нюдэндөө галтайл.
Зургаан мүшэд огторгойһоо
гэрэлээ наашань сасуулна,
Хүгшэд галайнгаа хажууда
хошон үгөөрөө ярилданад.
Жэлэй дүрбэн саг
Дүрбэн уларилаар ээлжэлнэ,
Уула, уһан, наран,
һара дүрбэнтэй нүхэрлэнэ.
Хүн нютагтаа үдэжэ
нарайгаа угтажа баясана,
Мянган түмэн жэл
үшөө ехэ үүргэтэй.

В. Петонов бурядшалба.

—Тэ-тэ-ты!
Тэсэхын аргагүй
Хүйтэн ха.

—Таня, ши,
Тамараад үзэ,

Тиимэш хүйтэн
бэшэл байха!

Л. Хайдуровай фото.

Барадий МУНГОНОВ

Хүсөөтэ горхон харьялна

Дугар ямар нэгэ һанаан үнөөндэ баригдаһан янзатай, отогһоо гараһанһаа хойшо дуугаа хуряанхай ябана. Дулмань тэрэнээ гайхад гэжэ ябаашье һаа, өөрөө хэлэнэ аабза гэжэ һанана. Тиин ябатараа «али өнэмни түрүүлэгшэ, бригадиртай хөөрэлдэхөө түбэгшөөшбэ гээшэ гү?» гэжэ һанаад, зэргэлэн ябаһан Дугарай нюур харад харад гэнэ. Теэд хүбүүнэй нюур дээрэһээ юуш ойлгобогүй ха:

—Шимни юундэ барайжа харанхалшоод ябахадал гэнэш даа? Һүнэһэншни зайлашна аа гү,—гэжэ энеэбэ.

— Яаһандаа һүнэһөө зайлахабиб?—гэжэ Дугар гайхаба.

— Миин даа юрэдөө...

— Миин?...

— Түрүүлэгшэтэй хөөрэлдэхөө түбэгшөөжэ жэхышоод, минии үгэдэ орожо, намтай ерэһэнээ халаглажа ябана гүш даа?..

—Юу хэлэнэ гээшэбши, Дулма!—Дугар нюдөө ехэ болгобо.—Юундэ тиижэ һанабаш?... Би,..

Дугарай зуд ехээр гайхашаһан нюурые хараад, Дулма ханхинаса энеэбэ:

— Зай даа, боли боли. Бишни буруу ойлгоһон байгааб...

— ...ондоо юумэ... Тад ондоо юумэ һанаанһаам гаранагүй...

— Юун бэ? Намдаа хэлэхэ гүш? — Дулма сагаахан шүдөө харуулжа, илдам зөөлэхэн харасаараа Дугарай нюур шэрбээдхибэ. — Нюуса бэшэ юм һаань...

— Нюуса?... Нээрээһээ нюуса юумэл... — Дугар үлэ мэдэг энеэбхилэн аргаахан дуугарба. — Хожом хэлүүжэм, зай гү?... Бодожо үзэд гээд...

— Зай, тиигыш даа. Зүгөөр эндүүржэ бү орхёорой, —гэжэ Дулма энеэбэ. Дугарай юун тухай бодожо ябаһыень Дулма ойлгоодхибо ха. Нээрээшье үдэшэлэн Баханые тэрэнэй ямарханаар хараадхиһыень обёороо хамнай даа.

Дулмын зосоо аргагүй хүхюун болоожо хажуудаа ябаһан ханилһан хайратай нүхэрэйнгөө нюурые сэлмэг харахан нюдөөрөө харасагаан, энеэсэгээн, зөөлэхэн һайхан хоолойгоор дуу дуулана.

Хабтагай алтанхан дэлхэй дээр
Харьялан урдаа Хёлгомнай,
Харахан алагхан зүрхыем
Хахадлан хубаагаа хүнэй ганса.
Дуулимхан алтанхан дэлхэй дээр
Долгилон урдаа Хёлгомнай,
Дуранхан алагхан зүрхыем
Дундалан хубаагаа хүнэй ганса.

Дугарай сэдьхэлдэ мүн лэ сэнгэлиг арюун болоожо, харьялан урдаһан Хёлгоёо, айдархан ганса Дулмаяа һайхашаан, адли дуулалсан энеэбхилэн ябана:

Дундахан нюрганай харгыгаар
Дугаагайм сахариг сэнтүүлээд байна.
Дуралшоо намхантай бэшэхэн аад,
Дуранхан зүрхыем сэнгүүлээд байна.
Арахан нюрганай харгыгаар
Агтабшын сахариг сэнтүүлээд байна.
Айдарлаа намхантай бэшэхэн аад,
Алагхан зүрхыем сэнгүүлээд байна.
Хойтохон нюрганай харгыгаар
Хударгым сахариг сэнтүүлээд байна.
Холшорлоо намхантай бэшэхэн аад,
Хубихан зүрхыем сэнгүүлээд байна.
Эрьехэн нюрганай харгыгаар
Эмээлэйм сахариг сэнтүүлээд байна.
Эжэлшээ намхантай бэшэхэн аад,
Эреэхэн зүрхыем сэнгүүлээд байна.

— Шимни гэнтэ «айдарлаа намхантай бэшэхэн аад» гэжэрхихэгүй хүн бэзэш даа,—гэжэ Дулмынгаа хэлэхэдэ хоюулан эгшэтэрээ энеэлдээд:—Харин шиниингээл «дуралшоо намхантай бэшэхэн аад» гэһэн бэеэрээ дэбхэншээгээд арилшоо һаа яахабиб?—гэжэ Дугарынь хүхинэ.

— Хари, мэдэгдэхэшгүй. Түүхэй бараатай хүн гээшэ бэзэб, — гэжэ Дулма энеэбэ. Тиигээд тэдэ хоёр дуугай болоожо, аргаахан гэшхүүлнэ. Оршон тойрон шэмээ аниршгүй, гансал моридойнь туруунай будэхихэн түбэрөөн, дүрөөгэй дүмүүхэн ханхинаан, мүн эршэтэйгээр ерэһэн томо томо модонуудай уһанай захын хайр шулууе харшаганаса шудараад абахань дуулдана.

— Иньһээр ябатарнай орой болошохонь. Дугшуулая, — гээд, Дугар ута жолоогооро морёо шабхуурдаба.

Хоёр аяншан арһан набтуулһаа гаража, Шэлын арал соогуур дугшуулба. Харгын зүүгээр энэ жэлдэ шэнээр хахалагдаһан газар зүүн тээшээ, зүүн хойшоо гарамай эрье тулатар улааншаг шоройгоороо урбуулгатана. Мориной туруунууд харгын тооһо хүдэлгэн табжархай бууна. Үглөөнэйнгөө эдеэлсэдэ гараһан зумбараа харгые хүндэлэн гүйжэ, хахалагдаһан газарай дэгнүүл доогуур оршобо. Харгыгаар гүйжэ ябаһан борбогорхон хөөрхэн жэргэмэл моридто хүсэгдэхэ болоходоо тунгалаг агаарта эрбэгэнэн дэгдэбэ. Аглаг номин огторгойһоо зэдэлһэн, инаг дуранай ирагуу гоёхон, жэржэгэнэһэн һайхан дуун аяншадай орой дээрэһээ элбэгээр адхарба. Үглөөнэй наран дээрэхэн гараад, алтан һабагшаяа татажа, баяртайгаар маһалзан энеэбхилнэ.

Энэ арал соохи газарай хахалагдаха болоходо хэды ехэ хэлэ аманай гараһые Дулма һанана. «Бэлшээрээ хахалжархёод, малаа хаана адуулха гээ юм» гэжэ заримашуул гэмэрэлдээ бэлэй. «Хахалаг лээ саашань. Арбаад һогообор ногоотой, гандаһан сагаан добоор юу хэхэ юм. Харин хахалаад, юумэ таряа һаа, ургажа болохол» гэжэ нүгөөдүүлынь хэлэдэг байба. Теэд нигэжэ һанадагынь олонхинь һэн.

«Нээрээшье таримал сабшалан, бэлшээри болгоод, үбһэ ногоо ехээр ургуулхадамнай али тухай ашагтай байха гээшэб! Хэды олон мал бэлшээгээд, хэды ехэ тэжээлтэй болоод, хэды олон литр һү һаажа, хэды олон килограмм мяха абажа болохо гээшэб! Энэ ёһоороо байн байн хамаг бэлшээреэ культурна сабшалан бэлшээри болгожо болохол, Баруун областьнуудаар хээрын бэлшээригүй шахуу аад, олон мал үдхэжэ, ашаг шэмэ ехээр абадаг колхозууд бии ха юм» гэжэ Дулма урматайгаар бодоно, шэнээр хахалагдаһан газарые захаһаань заха хүрэтэр ээзн ёһоор харана....

Үргэлжэлэл. Эхиинь манай газетын июниин 6, 14, 19-нэй, июлиин 5-най, 30-най, августын 7, 14-эй номерто харагты.

Багашье һаа, шанартайнь дээрэ...

Шүлэгүүдэй шэнжэлэл

Манай республикын залуушуул ...ын түрүүшынгээ зохёолнуудые «...рят-Монголой үнэн» газетэдэ ...гээдэгынь мэдээжэ. Социалистическэ Бурят-Монголой хэдэн үеын ...лэгшэд, зохёолшод энэ харгы ал...агүй гарадаг. Бурят-Монголой ...етскэ литературын үндэһэ һуу...табигша Х. Намсараевшье:

«Балар саг барагдажа,
Бата наран мандаба...»—гээд гар...ргүйгөөр эхилһэн түрүүшынгээ ...лэгые «Бурят-Монголой үнэн» ...етын түрүүшын номернуудай нэ...дэ толилуулһан байна. Тэрэ сагаа хойшо энэ газетэдэ түшэглэжэ ...өө болоогүй бурят поэдые рес...блика дотор олохонь шухаг гэхэ... алдуу болохогүй.

Мүнөөшье хори холо гаран эхилэн бэшэгшэдэй түрүүшын туршал... шүлэгүүдынь манай редакцида ...онхой. Тэдэнэй дундаһаа шүлэ...үдээ нэгэтэ бэшэ толилуулһан ...Д. Хамаевай, Ф. Цыденжаповай, ... Халзановай, мүн шүлэгүүдээ ...анай эльгээдэг болоһон М. Гон...ковой (Тори), Д. Цыбиковэй (...урумкан), Д. Цыремпиловэй (Зэ...), Д-Д. Дугаровай (Тори), Д. ...нжиевай (Курумкан), Д. Цыды...вэй (Яруна), П. Дамбаевай (...ухаршэбэр), И. Мироновой (...лайр), В. Амбаевай (Түнхэн), ... Жалсараевай (Хори), Д. Долсо...вой (Ага) болон бусад олоной ...үлэгүүд тоологдоно. Тобшолон хэ...бэл, бухы бурят нютагуудай за...уу нүхэд үргэн, гүнзэгы поэзи тээ...з тэгүүлнэ.

Теэд эхилэн бэшэгшэдэй олонхинь ...шанар муутай аад, тоогоор ...он шүлэгүүдые бэшэнэ. Жэ...шэлхэдэ, эдэбхитэй эхилэн бэшэг...шэдэй нэгэн болохо Ф. Цыденжаповай (Кяхта) гол дутагдалынь юуб гэхэдэ, зарим зохёолнуудынь удха ба уран найруулгын талаараа һула, ажабайдалтай холбоогүйшэг байна. Мүнөө Ф. Цыденжаповай «Хонишон Сэнгэ» гэһэн шүлэг оронхой. Иимэ гаршаг харамсаараа, «Бурят-Монголоо нарин, нарибтар нооһотой хонидые үсхэбэрилдэг республика болгоё» гэһэн уряатай социалистическэ уялгые республикын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй абаад, оролдолго хэшээлээ улам эршэдхэжэ байһан энэ үедэ ехэ таарамжатай шүлэг гээд һанахат. Теэд, саашань уншаад үзэхэдэ арайшье тиимэ бэшэ байшоо. Тус шүлэг соо хонишон Сэнгын ажал тухай хоёрхоншье зүб үгэ холболдоогүй. Жэшээнь.

«Хулаһан ташуураа
Холоһоо Сэнгэ далайна.
Унаһан морёо
Ульгам дошхоор гүйлгүүлнэ».

Эдэ мүрнүүдые уншаад байхадаа, хони адуулга тухай нэгэхэншье зүб ойлгомжо хадуугданагүй. Харин хони адуулха гээшэмнай мориной хурдаар хонидые түгшэтэрнь намнадаг юм хаяа гэжэ зариманай ойлгохоор болоно.

Гадна, ажабайдалай үзэгдэлнүүд тухай тад буруу ажаглалтанууд, буруугаар хэрэглэгдэһэн үгэнүүд дайралсана:

«Үдын наран
Угаа хурсаар сасарна.
Һүрэг хонин
Һэрюундэ амаран тэршэлнэ»

Эдэ мүрнүүдые уншаһан захын хонишон: «Хай даа, хонин һүрэгые хоёр нюдөөрөө нэгэтэшье обёороогүй хүн энээниие бэшээ ха» гэхэл даа. Нэгэдэхеэр «Үдын наран» «хурсаар сасардаг бэшэ», «хурсаар шарадаг», «халуу шатаадаг» аабза; хоёрдохёор, хонид һэрюундэ амаран эдеэлдэг, харин үдын халуунда бэе бэендээ тархяа бухаад хургадаг бшуу. «Тэршэлнэ» гээшэмнай ехэнхидээ хүлеэтэй амитан тухай хэлэгдэдэг бэзэ.

Мүн эхилэн бэшэгшэд Х. Балдановай (сэрэгшэ) «Залуу малшан», Ш. Дугаровай (сэрэгшэ) «Агроном», Д. Санжиевай (Курумкан) «Үбһэндэ», Д. Цыдыповэй (Яруна) «Адуунай манаанда» болон бусад нүхэдэй бэшэһэн: ажал тухай, ажалша хүн тухай шүлэгүүдынь дээрэ дурсагдааша Ф. Цыренжаповай «Хонишон Сэнгэ» гэһэн шүлэгтэ дүтэрхы дутагдалнуудтай. Юуб гэхэдэ, ажалые уран, баян үгөөр зураглан харуулжа шаданагүй. Ажалша хүн тухай шүлэгүүдтээ ажалша хүнэй али нэгэ талыень зураглан харуулхын орондо, «энэ тэрэ иинэ, тиинэ, ингээ, тиигээ» гээд лэ юрэнхы үгэнүүдээр зохёолоо дүүргэжэрхинэ. Тиимэһээ, ажалые һайса мэдэхэ, ажалша хүнэй ухаан бодолые шудалха гээшэ тон шухала. Эхилэн бэшэгшэдэй олонхинь зохёолойнгоо үгэ бүхэниие уранһайхан болотор мүлижэ, удхыень эли тодо, хурса болгохо шадабаряар бага байна. Эдэ бүгэдэнь ажабайдалые хадын оройһоо хараха бэшэ, харин тэрээндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсан шудалха, ажаглаха, мэргэжэл шадабаряа, юрэнхы мэдэсээ, түрэлхи хэлээ эрид һайжаруулхые уялгална.

***

Хүн бүхэндэ үдэһэн бодоһон нютаг ороной һаруул һайхан дүрэ шарайнь тон хүндэтэй байдаг. Совет патриотизм хадаа хүн бүхэнэй түрэһэн гараһан нютаттаа зорюулһан дурантай нягта холбоотой юм. Тиимэһээ, эхилэн бэшэгшэдэй түрэлхи нютаг, хизаар тухай, мүн хайрата дайдынгаа баялигые бэдэрэн оложо, түрэл арадайнгаа туһада зорюулдаг габьята хүнүүд тухай зохёол бэшэдэгынь ойлгосотой. Тэдэнэй тоодо Д. Цыренжаповай (Зэдэ) «Атаган Борьёогойм атархан тала», Д. Цыренжаповай (Мухаршэбэр) «Түгнэ талада», Б-Ж. Долсоновой (Ага) «Наран булаг» гэһэн шүлэгүүд ороно.

Гэбэшье, зарим залуу авторнууд түрэһэн орон нютагаа гоё һайханаар, эли тодоор зураглан харуулжа шаданагүй, мүн түрэл нютагайнгаа домог түүхын һайн һайн хуудаһые зохёолдоо хабсарганагүй. Шүлэгүүд соогоо нэрлэһэн нютаг, голнуудынь хүнэй гоёшоомо үнгэ будагшьегүй, хүхэ борохоноор үзэгдэнэ. Тиин зариманиинь нютаг, голойнгоо түхэл шарайе уран үгөөр зураглан гаргажа биранагүй. Жэшээнь, Б-Ж, Долсоновой «Наран Булаг» гээшыень уншаад, Наран Булаг ямар бэ гэжэ тодоор харахын аргагүй. Гэхын дашарамда:

«Хонгор ногоон талынгаа
бэлшээридэ
Хони малаа уһалан залажархёод,
Хүлэгүүдээ амаруулжа булагай
эхиндэ
Хүхилдэн зугааланхай малшад
сугларшоод.
Һоёо һунгамал моридоо
магталсан
Һорёо урилдаа хээдшье
туршадаг,
Худэр бэеынгээ хүсэ мэдүүлэн
Хүбүүд эндэ барилдаадшье
үзэдэг»—гэһэн

хоёрхон бадагыень боломоор гэлтэй.

«Шампи баабай» гэжэ М. Гончиковой (Тори) шүлэг тон һайшаамаар темэтэй. Зүгөөр, суута Шампи баабайн ажал габьяаень уранһайхан үгөөр зураглан харуулжа, алдар солые ёһотоор дуулажа шадаагүйнь гэмшэлтэй. Шампи баабайн ажал хэрэгые һайн мэдээгүй, тэрээнэй гайхамшагта намтар, ажаябадалай гүн удхые ойлгоодүй дээрэһээ залуу автор иимэ алдуу гаргаа гэжэ һанагдана.

***

«Хараһанаа бэшэжэ һууналби
шүлэглэн,
Хаба шадалаа гаргахалби
бултыень,»—гэжэ нүхэр

П. Дамбаев (Мухаршэбэр) «Һанални зорилгом болохол» гэһэн шүлэг соогоо мэдүүлнэ.

Энэ мэдүүлгыень буруушаамаар. Юуб гэхэдэ, нэгэхэн үдэрэй туршада хүнэй нюдэндэ олон юумэн үзэгдэдэг, харагдадаг; тэрээн бүхэн тухай шүлэглэн бэшэхэ болоо һаа, урдаа ортохогүй, мүн мүртэй зохёол болохогүйнь лабтай.

Шүлэг гээшэмнай уран, нарин мэргэжэлэй, гүнзэгы мэдэсын, хурса бэлигэй хэрэг бшуу. Шүлэг бэшэлгэдэ бодомжотойгоор, наряар хандаха хэрэгтэй. Уран шүлэгшэ хүн хараһан, үзэһэн юумэһээн хэрэгтэй, шухалыень лэ түүжэ, шэлэжэ абаад, хэдэн талаһаань шэнжэлэн, бусадай шүлэг зохёолнуудта дурдагдаагүй, шэнэ талыень шүлэгтөө удхалан харуулжа, олоной анхаралда зорюулдаг заншалтай.

Шүлэг зохёол бэшэхэдээ, зониие һайн юумэндэ һургахаб, тэрэнэй оюун ухаанай тэжээл бэлдэнэб гэжэ залуу авторнууд нэгэтэшье мартаха ёһогүй. Тиимэ ушарһаа, эхилэн бэшэгшэд хүнэй толгойдо ямар һайн бодол түрүүлхэм ааб, ямар гол бодолые шүлэгни түрүүлхэб гэжэ уридшалан бодохо, хожомынь шалгаха ябадал нарин сахиха хэрэгтэй.

Эхилэн бэшэгшэдэй элдэб түрэлэй лирическэ шүлэгүүдые зохёогоод туршадагынь һайшаагдамааршье һаа, заримдаа тэдэнэй гол удхань һоноороор гаргагданагүй. Энэ шүүмжэлэл илангаяа Ц-Д. Хамаевай «Аян замай шэбшэлгэ», Д. Санжиевай «Дүшэн жэлэй баяр» гэһэн шүлэгүүдтэ хамаарна. Мүн Д-Д. Дугаровай «Амгалан һүни», Ц. Дымчиковэй «Ургыхан» ба бусад лирическэ шүлэгүүдые уншахада, бэшэһэн темынгээ газаа талынь үзэгдэл, тэмдэгүүдыень лэ уулын оройһоо дурамаар шагаагаад, хурга даран тооложорхиһон мэтээр харагдана. Жэшээнь, Д. Цыдыповэй «Талын харгыгаар» гэжэ шүлэгэй дотоодо бүрилдэлые шэнжэлхэдэ, тон түрүүшын бадагынь «гэшхэлнэм» гэжэ хэлэгшэтэй, удаадахинь — «шэртэнэб», саашанхидынь — «яарана», «дууланам», «хангалтана», «таалаһайб» гэхэ мэтээр нюдэндэ тороһон зүйлнүүдые тоолоржорхинхой.

Зүгөөр, ёһотоороо шэнэ, һайн шанартай, уранһайхан шүлэг, дуу бэшэхэ гэжэ зорёо һаа, бэедээ ехэ эрилтэ табиха хэрэгтэй. Юрэнхы мэдэсээ дээшэлүүлхэһээ гадна, бэшэхээр шэлэһэн темээ гүнзэгыгөөр шудалха, хэдэн талаһаань хаража үзэхэ ба зохёолойнгоо үгые мүлижэ, удхыень һонор болгон хурсадхажа һурахын тула нарин нягтаар оролдохо шухала. Тэрэгүйдэ хэршье бараг томоор забдажа шүлэг бэшэбэшье, бирагүй, шанар муутай, удха, бодолоор һула, бүрүүл зохёолой бүтэхэнь зайлашагүй. Тиимын тула, «Багашье һаа, шанартайнь дээрэ...» гэһэн эрилтэ бүгэдын зүрхэндэ хадуугдаг лэ!

Б. БАДАРАЕВ.

Индонезиин республикын арбан хоёр жэлэй ой

Индонезиин бэеэ даанхай болоһон үдэртэ зорюулагдаһан баярай заседани болобо

Индонезиин бэеэ даанхай болоһон үдэртэ зорюулагдаһан баярай заседани августын 16-да Москвагай П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ концертнэ зал соо болоо. Профсоюзуудай Бүхэсоюзна Центральна Соведэй, Хариин оронуудтай культурна холбоо барисаа байгуулха Бүхэсоюзна обществын, СССР-эй Культурын министерствын болон хариин оронуудтай культурна холбоо барисаа байгуулха хэрэгүүдые эрхилхэ гүрэнэй соведэй уряалаар Москвагай предприятинуудай хүдэлмэришэд, эрдэмтэд, врачууд, багшанар, искусствын ажал-ябуулагшад, студентнүүд вечертэ суглараа.

Индонезиин республикын посольствын хүдэлмэрилэгшэд, Индонезиһээ ерэһэн бусад айлшад сугларагшадай дунда байлсаа.

Азиин оронуудтай һаналаа нэгэдэлгын советскэ комитедэй харюусалгата секретарь уранзохёолшо А. В. Софронов заседани дээрэ элидхэл хээ.

Индонезиин республикын элшэн сайд Александер А. Марамис үлбэртэһэн дээрэһээ заседанида ерэжэ шадаагүй. Тэрэнэй хэлэхэ үгые Москвадахи индонезийскэ посольствын советник И. Махди уншаа. Тэрэниие заседанида хабаадагшад хани халуунаар угтаа.

Түгэсхэлдэнь советскэ болон индонезийскэ артистнуудай хүсөөр ехэ концерт табигдаа.

(ТАСС).

Демократическа залуушуулай Бүхэдэлхэйн федерациин IV конгресс нээгдэбэ

КИЕВ, августын 16. (ТАСС). Демократическа залуушуулай Бүхэдэлхэйн Федерациин (ВФДМ) IV конгресс эндэ мүнөө үглөөгүүр нээгдээ. Украинска ССР-эй арадай ажахын түрүү дүй дүршэл харуулһан выставкын талмай дээрэ конгрессэй заседанинууд боложо байна.

Олон оронуудһаа 500 гаран делегадууд, ажаглагшад болон айлшад Киевтэ ерээ. III конгрессһээ хойшонхи үе соо ВФДМ-дэ ороһон 59 организаци конгресстэ анха түрүүнээ хабаадаба.

ВФДМ-эй президент Бруно Бернини тобшо үгэ хэлээд IV конгрессые нээгээ.

«Залуушуул, дэлхэй дээрэхи мүнөөнэй байдал ба ВФДМ-эй зорилгонууд» гэһэн элидхэл Демократическа залуушуулай Бүхэдэлхэйн федерациин президент Бруно Бернини конгресс дээрэ хээ.

Элидхэлэй һүүлээр үгэ хэлэлгэ эхилээ. (ТАСС).

Атомна, водородно зэбсэг хорихо зорилгоор болоһон уласхоорондын гурбадахи конгресс хаагдаба

ТОКИО, августын 16. (ТАСС). 10 мянга шахуу хүн—атомна, водородно зэбсэг хорихо зорилгоор болоһон уласхоорондын гурбадахи конференциин делегадууд, мүн Японой олониитын түлөөлэгшэд конференциин түгэсхэлэй заседанида мүнөөдэр Токиогой спортивна зал соо суглараа. Эб найрамдалай һүлдэ тэмдэг бологшо тулабхаагай томо эмблемээр, конференцидэ хабаадаһан 25 ороной тугуудаар зал гоёон шэмэглэгдэһэн байгаа.

Конференциин зохёоһон гурбан шухала документые заседанида хабаадагшад нэгэн дуугаар баталан абаа. Токийска деклараци, ООН-дэ болон дэлхэйн оронуудай правительствонуудта хандаһан хандалга, атомна, водородно бомбонуудые хорюулха, буу зэбсэг хуряалгаха зорилгоор нэгэдэмэл ябуулга хэхэ тухай һанамжа дурадхалнууд тэдэнэй тоодо оролсоно.

Ядерна зэбсэг хорихын түлөө тэмсэхэ Национальна соведэй генеральна секретарь Каору Ясуи үгэ хэлээ. Конференци дээрэ баталан абтаһан шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтэ болгон эб найрамдалай ба ядерна зэбсэг хорихын түлөө үргэн ехэ хүдэлөө бүхы оронуудта эршэтэйгээр дэлгэрүүлхыень делегадуудые Ясуи уряалаа.

Сугларатшадай альга ташалгаар угтагдан Японой олониитын түлөөлэгшэд конференциин делегадуудта бэлэгүүдые барюулаа. Тиигээд конференци хаагдаһан дээрэ соносхогдоо. Бүхы делегадууд гар гараа барисалдан, һууринуудһаан бодоод, «Атомна бомбо хаюулхагүйбди» гэһэн японско дэлгэрэнги дууе дуулаа.

Үдэшэнь конференциин делегадуудай хүндэлэлдэ зорюулагдан ехэ уулзалга болоо.

Индиин арадуудай һайндэрэй хүндэлэлдэ зорюулагдаһан ехэ митинг Делидэ болобо

ДЕЛИ, августын 16. (ТАСС). Индиин бэеэ даанхай болоһон үдэрһөө хойшо 10 жэлэй ойн, мүн Англиин колонизаторнуудта эсэргүүсэн Индиин арадай хэһэн национально-сүлөөрэлгын дайнай зуун жэлэй ой гүйсэһэндэ зорюулагдаһан ехэ митинг мүнөөдэр Делидэ болоо.

Индиин президент Раджендра Прасад, премьер-министр Неру, вице-президент Радхакришнан гэгшэд митинг дээрэ үгэ хэлээ.

Хэдэн араб гүрэнүүд ООН-эй Аюулгүйн Соведтэ хандаба

НЬЮ-ЙОРК, августын 15. (ТАСС). Юнайтед пресс агентствын ООН-эй секретариадһаа мэдээсэһэнэй ёһоор, Оманда Англиин сэрэгэй добтолжо байһан ябадалые хаража үзэхын тулада Аюулгүйн Соведые яаралтай түргөөр зарлаха гэһэн эрилтэ арбан араб оронууд августын 15-да табяа.

Оманай арад зон Англиин булимтарагшадта эсэргүүсэн тэмсэлээ үргэлжэлүүлһээр

КАИР, августын 15. (ТАСС). Дайгаар ороһон Англиин сэрэгүүдтэ эсэргүүсэн Оманай арад зон тэмсэлээ үргэлжэлүүлһээр гэжэ Каирта байдаг Оманай имамадай түлөөлэгшэ Эль-Харси мэдүүлбэ.

Оманайхид эгээл шухала газарнуудые гартаа барижа байна гэжэ тэрэ хэлээ. Оманай хүн зон эсэргүүсэхээ болибо гэһэн Англиин МИД-эй түлөөлэгшын мэдүүлгэ тон худал гэжэ Эль-Харси хэлээ. «Джебрин болон Тануфа гэжэ хадалиг газарнуудта Оманай сэрэгэйхид Англиин сэрэгүүдтэ эсэргүүсэн тулалдажа байна»,—гэжэ Эль-Харси хэлээ.

Оманай арад зон эсэргүүсэхээ болибо гэжэ Англиин түлөөлэгшэ хэлэхэдээ, Оманда Англиин добтолһон тухай асуудалые Аюулгүйн Соведтэ зүбшэн хэлсэхэ ябадалда һаад хэхэ зорилгоор иимэ мэдүүлгэ хээ гэжэ Оманай түлөөлэгшэ онсолон тэмдэглээ.

Англиин правительство ядерна туршалгануудые үргэлжэлүүлхээр шиидэнхэй

ЛОНДОН, августын 15. (ТАСС). Мүнөө жэлэй сентябрьда Австралида, хойто хабар Рождествогой арал дээрэ ядерна туршалга хэхээр Англиин правительство шиидэнхэй гэһэн мэдээсэл тухай «Дейли Уоркер» газетэ бэшэнэ.

Англиин самолёдууд Йеменэй агаарай хилые дабана

КАИР, августын 15. (ТАСС). Йеменэй агаарай хилые Англиин самолёдууд саг үргэлжэ дабана гэжэ «Аль-Ахрам» газетэ бэшэнэ.

Йеменэй агаарай хилые Англиин самолёдуудай дабаһан болон Англиин зүгһөө хэгдэһэн бусад добтолгонуудые буруушаан, энэ жэлэй туршада Йемен 38 дахин буруушаалта гаргаһан байна гэжэ газетэ бэшэнэ.

Шухаг операци

ПАРИЖ, августын 14. (ТАСС). Сээжэ талаараа ниилэнхэй хоёр эхир хүүгэд Лукка городто (Итали) гараһан байгаа. Эдэ хүүгэдэй толгойнуудынь, мүрынь болон гар хүлнүүдынь ямаршьегүй һайнууд байгаа. Эхир хүүгэдые таһалхын тулада хэгдэһэн операци амжалтатайгаар үнгэргэгдөө.

Манай республикын һонин

Курумканай аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ колхоз ургасынгаа хойноһоо харууһа һайнаар хэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: огородой бригадын гэшүүд һайнаар ургажа байһан морковиие буртаг үбһэнһөө сэбэрлэжэ байна. **Абрамовай** фото.

Түрүү фермэ

«Красный опытник» колхозой һаалиин фермэ Заиграйн аймагай түрүү фермэнүүдэй нэгэндэ тоолотдоно. Энэ жэлэй 7 һарын турша соо үнеэн бүриһөө 1370 литр һүн һаагдаа гэхэ гү, али нёдондо жэлэй энэ үеынхиһөө 680 литрээр нэмээгээ. Иигэжэ һаалишадайнгаа амжалта туйлаһанай ашаар тус колхоз һү һаажа абаха жэлэйнгээ түсэб 100,2 процент дүүргээ. Эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 60,4 центнер һүн абтаа. Гүрэндэ һү тушааха, худалдаха жэлэй түсэб 153 процент дүүргэгдээ.

Эндэхи һаалишад үнеэдээ һайнаар харууһалха, хаһа саг соонь эдеэлүүлхэ, зоотехническэ бусад заабаринуудые сахиха, түрүүшүүлэй дүй дүршэл ажалдаа үргэнөөр хэрэглэхэ гэжэ ехээр оролдодог. Фермэдэнь гурим журам сахигдадаг, малшадай хүдэлмэри зүбөөр эмхидхэгдэдэг.

Һү, мяха, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар Америкын Холбоото Штадуудые ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ гэһэн партиин уряада харюу болгон, тус фермын һаалишад энэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 2100 литр һү һааха уялга абаад, бүри оролдостойгоор ажаллажа байна. Һаалишадые урмашуулхын тула колхозой правлени һара бүри нэмэлтэ түлбэри үгэнэ.

Колхозой һаалишад малаа һайнаар харууһалхын хажуугаар, тэжээл бэлдэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

И. Филиппов.

Механизаторнууд колхозуудта барилга хэнэ

Саянтын МТС-эй механизаторнууд харьяата колхозуудтаа малай байрануудые бариха хэрэгтэнь эдэбхитэйгээр хабаадана. «Коммунизм», «Улаан Оронго» колхоздо 500—500 хонидой байха типовой шэнэ байра МТС-эй хүдэлмэришэд, албахаагшад воскресник хэжэ бариба. Мүн нүхэр Гомбоцыреновэй хүтэлбэрилдэг тракторна бригадынхид Хүтэлэй Үбэр гэжэ нютагта тиимэ байра барижа дүүргэбэ. Һаяын үдэрнүүдтэ Кировэй нэрэмжэтэ колхоздо хониной байра механизаторнуудай хүсөөр баригдахань.

Д. Мункоев.

Хүндэтэй наймаалагша

Бичурын аймагай Еланай сельпогой хүдэлмэрилэгшэ нүхэр Соковикова Ждановай, Логовскиин нэрэмжэтэ колхозуудай гэшүүдтэ хүндэтэй болонхой. Энэ нүхэр эндэ гурбадахи жэлээ нүүдэл наймаа эмхидхэнэ. Колхознигуудта хэрэгтэй эд бараа, эдеэ хоолой зүйлнүүдые абажа, графигай ёһоор холын фермэ, бригадануудаар ябадаг. Лавкадань сай, сахар, конфетэ, тамхин, зуруул, дабһан, мылэ гэхэ мэтын тон шухала хэрэгсэлнүүд хододоо байдаг.

Мүнөө тэжээл бэлэдхэлгын түлэг үедэ нүхэр Соковикова Хёлго, Хэрээһэтэ гэжэ нютагуудаар байрладаг үбһэшэдэй бригадануудта саг сагтаа ошожо, эдеэ хоол, эд бараанай хажуугаар хажуур, алха, дүшэ, хуурай, бүлюу гэхэ мэтые худалдана.

Бригадануудаар ябахадаа колхознигуудай захяае бэшэжэ абаад, хэрэгтэй юумыень асарха гэжэ оролдодог. Иигэжэ нүхэр Соковикова һара бүриингөө түсэбые үлүүлэн дүүргээд, сельпогой правлениин зүгһөө оло дахин шагналда хүртэһэн байна.

Д. Колмаков.

Шэнэ арга хэрэгл

Залуу мастер Иван Тимоф Мартыновай хүтэлбэрилдэг Ку леспромхозой Хасууртын пун хид май һараһаа эхилжэ модо хо шэнэ арга хэрэглэнэ. Модо лолго дээрэ комплексно ба бригаданууд хүдэлмэрилнэ. жэ эндэ ажалай бүтээсэ эри шэлээ. Үдэрэйнгөө даалгабари ктын модошод хододоо үл дүүргэнэ.

Тус пунктынхид Октябриин дэр болотор 40 мянган кубо модо эхэ орондоо үгэхэ га абаһан аад, мүнөө мянган кубометр отолоод на. Абаһан уялгаяа зорһоонь урид дүүргээд, ж дүүрэтэр түсэбһөө гадуур 7 мя кубометр модо бэлэдхэхэ арг бди гэжэ пунктын модошод хэ

Тракторист Алексей Бужак торист Сергей Мартынов, модо рөөдэгшэ Михаил Паршаков гэ үдэрэйнгөө даалгабарие 120- процент дүүргэжэ, бусадта ж харуулна.

Ю. Мещер

Үндэгэ олоор абан

«Улаан Оронго» колхозой буунай фермынхид Саянтын М эй харьяата колхозуудай шу шадай дунда дэлгэрһэн социали ческэ мүрысөөндэ түрүүлжэ яб Тус фермынхид жэлэй эхилһэ хойшо тахяа бүриһөө 62 үн абажа, МТС-эй дирекциин ба организациин дамжуулгын У тугта хүртэбэ. Хоёрдохи һуури марта» колхозой шубуушад эз Эндэ тахяа бүриһөө 60 үндэгэ а гэхэ гү, али орооһото культура дай 100 гектар бүридэ 6540 гэн хүртэнэ.

Д. Цыренов

ШАТАР

Залуушуулай бүхэсоюзна IX пионадай 3-дахи тур болобо. М вагайхид Азербайджанай ша шадтай наадажа, 8:4 тоотой шүүгээ. Иимэ тоотойгоор гру хид латвиинхидые, Белорусиин таршад Эстониин командые ш

Үсэд шанга тулалдаанай һү Киргизиин команда Ленингра шатаршадта шүүгдэшөө. РСФ эй, Украинын командануудай залга олоной анхарал хандуу Түрүүшын 3 партида Украинын лөөлэгшэд Коган, Иванченко, берашвили гэгшэд шүүгээ. Гэбэ РСФСР-эй командын шатар Копылов, Р. Казьмина, Т. Каз на, Игумнова гэгшэд һайнаар дажа, нүгөөдүүлээ шүүгээ. Мит Айнгорн, Шилов—Гурвич, Заха —Котлов гэгшэдэй партинууд сэлгээр дүүрээ. Иигэжэ РСФСР команда 6,5:5,5 тоотойгоор укр нынхидые илаба.

Гурбан турай һүүлдэ москва хид 25 очкотой; украинынхид РСФСР-эй, Азербайджанай ком данууд 20,5 очкотой болоо.

А. Игумнов

„БЭРХЭШЭЭЛТЭЙ ЗАМ"

Революциин эхилхэдэ ангиин тэмсэл хэзээ хэзээнэйхиһээ ехээр хурсададаг гээшэ. Тэрэ үедэ алиш тээшээ болохоёо ойлгожо ядаһан, маргаһан хүнүүд интеллигенциин дунда ушарна. Хэнэй талада оролтойб: революционно арадай талада гү, али хархис ангиин гү? гэһэн асуудал зарим интеллигентнүүдэй толгойе эрьюулнэ. Түрүү эрдэмтэд заахашье маргангүй революционно замда ородог байба. Гэбэшье, бусад зарим эрдэмтэдэй зам бэрхэшээлтэй, орёо байжа, зүб замда гансата орожо шададаггүй байгаа бшуу.

Ородой гайхамшаг эрдэмтэдэй хуби заяае харуулһан, Совет засагай түрүүшын үдэрнүүдһээ эхилжэ шэнэ общество байгуулагшадай зэргэдэ жагсаад, эрдэм шадабаряа, оюун бэлигээ арад зондо зорюулдаг хүнүүдые харуулһан олохон фильмнүүд советскэ киногой түүхэдэ бии юм. Тиимэ фильмнүүдые хүн зон ехээр һонирхожо харадаг.

А. П. Довженкын нэрэмжэтэ Киевскэ киностудиин гаргаһан, «Бэрхэшээлтэй зам» гэжэ шэнэ фильм мүнөө манай республикын кинотеатрнуудаар харуулагдажа байна. Хүүргэ баридаг инженер Евгений Нарежнын хуби заяан тус фильм соо гол һуури эзэлнэ.

...Хоридохи зуун жэлэй эхин. Немецкэ нэгэ городһоо холо бэшэхэнэ, түмэр замай хүүргэ һандаржа, поезд уһа руу унана. Ородой политэмигрант, урданай инженер Нарежный энэ аюулта һандаралай үедэ хүндөөр шархатана.

—Хүн гээшэ Эхэ оронгүй байжа шадахагүй юм. Ши Россигаа заабол бусаха ёһотойш,—гэжэ эсэгэнь наһа барахынгаа урда тээ өөрынгөө хүбүүн залуу инженер Евгенидэ захина.

Энэ һонирхолтой фильм иигэжэ эхилнэ. Һүүлээрнь бэлигтэ инженерэй бэрхэшээлтэй ажаябадалай бүхы зам харуулагдана. Энэ залуу инженер Германида байхадаа хүүргэ барилгын өөрсэ шэнэ арга зохёоно. Немец баяшуул ородой эрдэмтын проектые үбэршэлэн абахын тулада, элдэб харата арга, мэхэ гохо хэрэглэнэ. Тиин тэдэнэр алта мүнгэ, алдар соло тэрээндэ дурадхана. Хэтэрхэдээ банкир Рафке гэгшын Эмилия басагые һамга абхуулха гэжэ һэдэнэ. Теэд, тэрээнһээнь ямаршье үрэ гараагүй. Нарежный бүхы хүсэ шадалаа, эрдэм мэдэрэлээ түрэл арадтаа зорюулхын тула Россидаа бусажа ерэнэ.

Артист В. Дружников Нарежные өөрынгөө мэргэжэлдэ ехээр дуралһан, үнэншэ хүн гэжэ харуулна. Иимэ нэгэн сценые жэшээ болгон абаад үзэе. «Энэ дэлхэй дээрэ мүнгэ зөөригүйгөөр хүн болохо, сууда гараха гээшэ бэрхэтэй юм»,—гэжэ банкир Рафке Нарежныйдэ хэлэнэ, тэрээниие дулдыданги болгохын тула ехэ мүнгэ дурадхана. «Би хэзээдэшье ондоо хүнэй мүнгэнһөө дулдыдаагүйб, дулдыдахашьегүйб»,—гэжэ Нарежный омог дорюунаар харюусана.

Тэрэ үеын олохон эрдэмтэд мэтэ Нарежный политика хүсэд ойлгоногүй. Ажабайдалай бүхы асуудалнуудые наукал шиидхэхэ юм гэжэ түнзэгыгөөр этигэнэ... Орон дэлхэйшье эрдэмтэдээр, инженернүүдээр хүтэлбэрилэгдэдэг байха гэжэ тоолоно. Техникын хүгжэжэ байгаа үе сагта политическэ ямаршье партинууд хэрэггүй гэжэ һанана. Тиимэһээ, политическэ ямаршье партида хабаадангүй, мүн политическэ тэмсэлые ойлгоногүй, ойлгохошье гэжэ оролдоногүй.

Зүгөөр үнэн сэхэ, арад зондоо дуратай байһан тула, хаанай чиновнигуудай хорото муухай ябуулгануудые харахадаа жэрхэн зэбүүсэнэ. Эдир наһанһаа революционер болоһон Еленэтэй танилсажа, гэрлэһэниинь энэ инженертэ ехэ удхатай байгаа. Мүн хаанта засагта эсэргүүсэн тэмсэжэ байһан хүнүүдтэй холбоо барисаатай, хани нүхэд болодогынь гайхалтай бэшэ. Евгений большевигүүдтэй танилсан, ажабайдалые адаглан харана, ажабайдалай бэрхэшээлнүүдые дабана, хэды түдэгэсэн маргаһан болобошье, һүүлэй һүүлдэ зүб замда ороно.

Эрдэмтэй хүн хэрбээ наукада дуратай, үнэхөөрөө патриот байгаа һаа, арад зондоо алба хэхэ, хүсэ шадалаа, эрдэм бэлигээ бүрин арьбадхажа шадаха юм гэжэ Нарежнын этигэһые фильмын түгэсхэлдэ харанабди. Коммунистическэ парти, Совет засаг лэ иимэ арга боломжо эрдэмтэдтэ олгоо.

Фильмын сценарие зохёогшод В. Золотаревский, И. Луковский, табиһан режиссер С. Навроцкий эрдэмтын революционно замда ороһые, хуушанайнь үлэгдэлэй һандаран һалаһые этигэмээр харуулжа шадаа. Хэдэн кадрнуудые абаад үзэе. Революционно хүдэлмэришэдэй буһалгаае дарахын тула сэрэгэй нэгэ часть ошохо зорилготойгоор граф Кутов Нарежныйтэй хамта яаралтайгаар ошоно. Харин шофёр большевик Морозов Кутовай хөөрөөе шагнажа, юу хэхэеэ ябаһыень мэдээд, саашаа дабшаха аргагүй болобо гэнэ. Морозов буудажа алхань ха гэжэ граф айна. Теэд, тэрэнь «би алууршан, дээрмэшэн бэшэб» гэжэ зэбүүсэнгеэр харюусана. Кутов машинаһаа арбаад алхам ошоһон хойноо, Морозовые гэнтэ буудажа хүндөөр шархатуулна. Тиихэдэнь инженер Нарежный ехээр зэбүүсээд, тэргэдэжэ ябаһан Кутовые буудана.

Энэ үйлэнь шадамар бэрхээр зохёогдоо. Энээнһээ хойшо Нарежный юрын сэрэгшэ бэшэ, харин революционно тэмсэлэй ушар удха ойлгонги хүн болоһониинь элирнэ.

Артистка Т. Литвиненко Еленын ролиие һайнаар наадаа. Революциин илаха байһанда этигэдэг энэ эхэнэр арад зоной хэрэгые эгээн шухалада тоолоно. Наадаһан артистка өөрынгөө героиниин энэ шэнжые үлүүсэ гоёонгүй, шадамар бэрхээр тодорхойлон тэмдэглэнэ.

Нарежнын үзэл бодолой шэнээр бүридэлгэдэ большевигүүдэй ехээр нүлөөлһые фильмын авторнууд наринаар, этигэмээр харуулна. Большевик Соколенко (артист Н. Тимофеев), Нарежнын һамган Елена гэгшэд даруу зохидоор, ажабайдалһаа жэшээ баримтануудые харуулжа байгаад, большевигүүдэй политикын үнэн зүбтэ эрдэмтые этигүүлнэ.

Эсэр Галаган боложо наадаһан артист В. Балашов ехэ шадабаритай байһанаа харуулба. Тэрэнэй түрүүндээ гоё гоёор хөөрэхэдэнь, дайсан гэжэ обёорхоор бэшэ байгаа. Харин тэрэнэй дайсан байһые саашанхи ажал хэрэгынь элеэр гэршэлнэ. Полтавын губернаторта добтолхо гээд баригдажа сүлэгдэһэн террорист Галаган хожомоо революционно организацинуудта шурган орожо, хоро хүргэхэ һэдэлгэ гаргана.

Капиталистнуудай түлөөлэгшэд фильм соо эли тодоор харуулагдана. Буржуй-банкирай шэнжэ түхэлые харуулхын тула режиссёр зохид арга олоо. Поездын һандаран у үедэнь банкир Рафкегэй баса Эмилия уһанда шэнгэнэ. Бүхы мые мүнгөөр худалдан абажа лохо гэжэ һанадаг эсэгэнь ехэ лай тохёолдоод байхада «Б гыем абарһан хүндэ зуу мян марка үгэхэб. Дуулана гүт?.. ёр зуу мянгые!...» гэжэ хашха Гансахан энэ ушар Рафкегэй тист Г. Шпигель) ямар амитан һые элеэр харуулна.

Мүн «доодо» зэргын хүнүү доромжолон, хайша хэрэгээр дадаг граф Кутов ямар гээшэб рэнэй муухай нюдые, нюур райень харахада, хэн байһан эли болоно. Бэлигтэй ар В. Яковлев энэ образые үнэншэм харуулна.

Фильмын дутагдалнууд тухай дэн үгэ хэлэхэ хэрэгтэй. Филь шанарые бууруулдаг хэдэн сп бии. Эдэнь Нарежнын гэртэ бу гагдаһан кадрнууд болоно. Тэр гэртэхи олон таһалгануудые бү гажа, ехэхэн саг дэмы үнгэргэ Баһа нэгэ ондоо үзэгдэлые—үбш һэн Нарежнын унтариин дэргэд сценые абаад үзэхэдэ, тиимэрх дутагдалтай байна. Тиигэбэ я шье, «Бэрхэшээлтэй зам» г фильмые харахада, һонин ба Энэмнай Агууехэ Октябриин циалистическэ революциин 40 лэй ойдо зорюулжа, Киевскэ к студиин гаргаһан түрүүшын фи бшуу.

Н. Дампилов

Редакторай орлогшо **О. ГОМБОЕВА.**

Адрес редакции: г. Улан-Удэ ул. Ленина. 26. Телефоны редакции: редактора 46-32. зам. редактора—32-74. отв. секретаря — 27-37, отделов: партийнойжизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-14. культуры и быта, промышленности — 34-05, местной информации и писем — 24-74 корректорская — 32-67 бухгалтерия 37-32. Для международных переговоров — 16.

Н 00500. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак № 4433.